

INITIAL DRAFT RELEASE

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता
घनसन्धिः – काण्डं 1

Version Notes:

This is now the current Version 1.0 dated Sep 30, 2023

1. This replaces the earlier version 0.2 dated Oct 31, 2022.
2. The corrections found and reported till Sep 15, 2023 are also updated.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.
We added kampa vaakyams, more lopa alope vaakyams and other details wherever possible.
4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Previous Versions

1st	Version Number	0.0 dated 30th Sep 2020
2nd	Version Number	0.1 dated 30th Nov 2020
3rd	Version Number	0.1 dated 31st May 2022
4th	Version Number	0.2 dated 31st Oct 2022

Introduction Notes:

VedaVMS as a group had reference of “Ganasandhi” book through an article written by a senior Vedic scholar two/three year ago. We searched for the same and could get it through a well wisher last year. This is a scanned copy from an old book. We understand this book is available in Grantha lipi and Telugu lipi. We do not know the source or details of the author(s) of this book, publisher, year and edition. We have requested for the same. Any reader of this book may provide these details if they come to know of the correct source in Grantha lipi which we have used as source material.

We understand that this book is a great handbook for Students learning Gana Paata. This book gives reference to all important vaakyams, prapaatkam wise, in Taittirya SamihitA for learning Ganam. The original book gives all Katina (difficult) panchaatis in a separate Section. Grammar hints are given in short form. This book also lists dvipadam and has other references which we plan to cover later.

We have attempted to type the same using Baraha transliteration utility in Sanskrit. Based on the feedback and utility and availability of volunteers this book may be compiled in Malayalam, Tamil or other Indian languages that are supported by Baraha or using any other useful software/utility in future.

Kindly note that this book is **not exhaustive nor has every detail that a student may be searching for. This book shall be used only under the guidance/advice of a qualified Guru.**

Acknowledgements: We would like to express our heartfelt thanks to the Authors, Publishers of the Book and the person who shared the book with our well-wisher. We acknowledge the role of **Shri K.E. Varada Desikan** of Pondicherry for reaching the source copy of the book in PDF form in Grantha lipi.

Note for Usage:

1. We have added our notes and comments in English so that Student gets the reference of the Rules.
2. The original text as typed from “GanaSandhi grantham” book is given in **Bold dark** fonts. Each vaakyam given in Ganasandhi book is serially numbered with reference to panchaati number in SamhitA
3. We have tried to give sample of Padams, Padams in a Gana vAkyam (Gana purva padam in format of 1,2 / 2,1 / 1,2,3 / 3,2,1 / 1.2.3) and Gana vAkyam on a sample basis only.
4. We have given reference to rules in other books on Jatai and Gana like Jata Mani, Jata DarpaNam and Gana DarpaNam. We have given a note as to whether it is as per per “Gana Sandhi grantham” book (GS) or taken from other books for the benefit of readers.

Whatever is **not in Bold** or marked **in red font** is information for the readers, that it is an additon by VedaVMS Team. But Notes provided by VedaVMS is in normal or bold font in brackets.

Abbreviations

- GS – Gana Sandhi (this Book)
- PS - prAtiSAkyam
- GD – Gana Darpanam
- JD – Jata Darpanam
- JM – Jata Mani

All the four books mentioned above are available in www.vedavms.in under page SikShA and Lessons.

Special note to readers

- The vaakyams given in each of the prapaataka is numbered serially by us though such numbering is not given in the source book. Even the source book does not have panchati reference for each item but VedaVMS Team has provided Samhita reference for each item for better understanding and guidance.
- The source book has given an earlier panchaati sometimes in the later chapter . For example, a vakyam of TS 1.5.6.3 may be serial numbered by us as 23 based on the order in the Book, but T.S 1.5.6.2 may be given next, which we have numbered as 24.
- We have cut and paste vakyam from SamhitA text therefore, sometimes the first and final letters of the vaakyam may have incorrect swaram reference e.g last letter of vakyam is shown as anudAttam, first letter of a vakyam is Swaritam; these may be ignored.
- Kindly ignore extra spaces given between padams, if any.
- Please give your valuable suggestions, comments and notify errors to our email id - vedavms@gmail.com

=====

Table of Contents

Ghana Sandhi – Kaandam 1	7
1.1 प्रथमं काण्डे प्रथमः प्रश्नः (दर्शपूर्णमासौ)	7
Section 1 - General panchaati.....	7
Section 2 - Katina Ghana panchaati	20
1.2 प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – (अग्निष्टोमे क्रयः).....	21
Section 1 - General panchaati	21
Section 2 - Katina Ghana panchaati	30
1.3 प्रथमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः –(अग्निष्टोमे पशुः).....	31
Section 1 - General panchaati	31
Section 2 - Katina Ghana panchaati	36
1.4 प्रथमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः–(सुत्यादिने कर्तव्या ग्रहाः).....	37
Section 1 - General panchaati	37
Section 2 - Katina Ghana panchaati	46
1.5 प्रथमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – (पुनराधानं).....	47
Section 1 - General panchaati	47
Section 2 - Katina Ghana panchaati	58
1.6 प्रथमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – (याजमानकाण्डं).....	60
Section 1 - General panchaati	60
Section 2 - Katina Ghana panchaati	68
1.7 प्रथमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः –(याजमान ब्राह्मणं).....	69
Section 1 - General panchaati	69
Section 2 - Katina Ghana panchaati	75
1.8 प्रथमकाण्डे अष्टमः प्रश्नः – (राजसूयः)	77
Section 1 - General panchaati	77
Section 2 - Katina Ghana panchaati	81
Alopa PrasanaH.....	82
Alopa AnuvakaaH.....	82
Punarukta alopa Vaakyaani.....	83
Punarukta lopa Vaakyaani.....	85
Lopam and Alopam for same word	87
Dvi padam	89
Tri kramam	89

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः हरिःओं

Ghana Sandhi – Kaandam 1

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां

1.1 प्रथमं काण्डे प्रथमः प्रश्नः (दर्शपूर्णमासौ)

Section 1 - General panchaati

1. इ॒षे त्वो॒ र्जे त्वा॑ - 1.1.1.1

(Ghanam not given in GS, but given by us from other source as an example)

1.1. प॒दानि॑ – इ॒षे । त्वा॑ । ऊ॒र्जे ।

1.1. घन वाक्यम् – इ॒षे त्वा॑ त्वेष॑ इ॒षे त्वो॒र्जे ऊ॒र्जे त्वेष॑ इ॒षे त्वो॒र्जे ॥

1.2. प॒दानि॑ – त्वा॑ । ऊ॒र्जे । त्वा॑ ।

1.2. घन वाक्यम् – त्वो॒र्जे ऊ॒र्जे त्वा॑ त्वो॒र्जे त्वा॑ त्वो॒र्जे त्वा॑
त्वो॒र्जे त्वा॑ ॥

2. मा वः स्तेन॑ ई॒शत॑ मा॒घश॑ः – 1.1.1.1

(Ghanam not given in GS, but given by us from other source as an example)

2.1. प॒दानि॑ – मा॑ । वः॑ । स्तेनः॑ ।

2.1. घन वाक्यम् – मा॑ वो॒ वो॒ मा॑ मा॒ वः स्तेनः॑ स्तेनः॑ वो॒ मा॑
मा॑ वः॑ स्तेनः॑ ॥

2.2. पदानि – वः । स्तेनः । ईशत ।

2.2. घन वाक्यम् – वः स्तेनः स्तेनो वो वः स्तेन ईशतेशत
स्तेनो वो वः स्तेन ईशत ॥

2.3. पदानि – स्तेनः । ईशत । मा ।

2.3. घन वाक्यम् – स्तेन ईशतेशत स्तेनः स्तेन ईशत मा
मेशत स्तेनः स्तेन ईशत मा ॥

2.4. पदानि – ईशत । मा । अघशसः ।

2.4. घन वाक्यम् – ईशत मा मेशतेशत मा ऽघश(ग्म्)सो ऽघश(ग्म्)सो
मेशतेशत मा ऽघश(ग्म्)सः ।

[Note: lopam/elision of 'a' in aqGaSa#(gm)saH with itself]

---

3. प्रेयमगाद्धिषणा बर्.हिरच्छ – 1.1.2.1

(Ghanam not given in GS, but given by us from other source as an example)

3.1. पदानि – प्र । इयम् । अगात् ।

3.1. घन वाक्यम् – प्रेयमियम् प्र प्रेयमगादगादियम् प्र प्रेयमगात् ।

3.2. पदानि – इयम् । अगात् । धिषणा ॥

3.2. घन वाक्यम् – इयमगादगादियमियमगाद्-धिषणा धिषणा
ऽगादियमियमगाद्-धिषणा ॥

3.3. पदानि – अगात् । धिषणा॑ । बर्हिः॑ ।

3.3. घन वाक्यम् – अगाद् धिषणा॑ धिषणा॑ ऽगाद्गाद् धिषणा॑ बर्हिर्
बर्हिर् धिषणा॑ ऽगाद्गाद् धिषणा॑ बर्हिः॑ ।

3.4. पदानि – धिषणा॑ । बर्हिः॑ । अच्छ॑ ।

3.4. घन वाक्यम् – धिषणा॑ बर्हिर् बर्हिर् धिषणा॑ धिषणा॑ बर्हि
रच्छाच्छ बर्हिर् धिषणा॑ धिषणा॑ बर्हिरच्छ॑ ।

---

4. मा त्वा॑ऽन्वङ्मा तिर्यक् पर्व ते – (1.1.2.1)

पदानि – मा । त्वा॑ । अन्वक् ।

अन्वङ् मा मा ऽन्वगन्वङ् मा तिर्यक् तिर्यङ् मा ऽन्वगन्वङ् मा तिर्यक् ।

[Note: 'k' changes to 'ng'; elision of 'a' of anvak in both order]

---

5. स ते मा॑ऽऽस्था दिन्द्रस्य॑ त्वा – (त्रिक्रमम्) – 1.1.2.2

(Ghanam given in GS)

5.1. पदानि – ते॑ । मा॑ । आ॑ । स्थात् ।

5.1. घन वाक्यम् – ते॑ मा॑ मा॑ ते॑ ते॑ मा॑ ऽऽस्थात् स्थादा॑ मा॑ ते॑ ते॑
मा॑ ऽऽस्थात्

5.2. पदानि – मा॑ । आ॑ । स्थात् ।

5.2. घन वाक्यम् – मा॑ ऽऽस्थात् स्थादा॑ मा॑ मा॑ ऽऽस्थात् ।

पदानि – आ । स्थात् । इन्द्रस्य ।

घन वाक्यम् – आ स्थात् स्थादा स्था दिन्द्र स्येन्द्रस्य स्थादा
स्था दिन्द्रस्य

---

6. उर्वन्तरिक्षमन्विहि देवंगमं - (कम्पम्) – 1.1.2.2 (exp not in GS)

उरु । अन्तरिक्षम् । अनु । इहि । देवङ्गमम् ।

वाक्यम् – उर्वन्तरिक्षमन्तरिक्षमुरु(1)र्वन्तरिक्षम्

[Note: when uru+antarikSham combines in many places creating a PraSliShta Kampam]

---

7. ऋतावरी रूर्मिणी र्मधुमत्तमा – 1.1.3.1

ऋतावरीः । ऊर्मिणीः । मधुमत्तमाः ।

(Ghana vaakyam not given here in Ghana Sandhi (GS))

(The following Ghana vaakyam is taken from Ghana Darpanam [GD] 18 and 78. Example given for Swarabhakti when Ru follows)

7.1 घन वाक्यम् – ऋतावरी रूर्मिणी रूर्मिणीर्. ऋतावरीर्.

ऋतावरी रूर्मिणीर् मधुमत्तमा मधुमत्तमा ऊर्मिणीर्.

ऋतावरीर्. ऋतावरी रूर्मिणीर् मधुमत्तमाः ।

7.2. पदानि – मा । ह्वाः । वसूनाम् ।

7.2 घन वाक्यम् – मा ह्वार् ह्वार् मा मा ह्वार् वसूनाम् वसूना७

ह्वार् मा मा ह्वार् वसूनाम् ।

[Note: Visargam is 'r' for padam hvAH. PS 8.8]

---

8. सोमे॑न॒ त्वाऽऽत॑न॒च्मीन्द्रा॑य॒ दधि॑ – 1.1.3.1

सो॑मे॒न । त्वा॑ । आ । त॒न॒च्मि॑ । इन्द्रा॑य॒ । दधि॑ ।

9. धूर॑सि॒ धूर्व॑ धूर्व॒न्तं॒ धूर्व॑ तं॒ योऽस्मा॑न् धूर्व॒ति॒ तं॒ धूर्व॑यं॒ वयं॑
धूर्वा॑म॒स्त्वं - 1.1.4.1

पदानि – धूः । अ॒सि॒ । धूर्व॑ । धूर्व॑न्तम् । धूर्व॑ । तम् । यः ।
अ॒स्मा॑न् । धूर्व॑ति॒ । तम् । धूर्व॑ । यम् । व॒यम् । धूर्वा॑मः । त्वम् ।

10. त्वा॑ हि॒सिष॑ मुरु॒ वाता॑य – 1.1.4.2

त्वा॑ । हि॒सिष॑म् । उ॒रु॑ । वाता॑य ।

11. इ॒दं दे॒वाना॑ मि॒दमु॑ नः॒ सह॑ – 1.1.4.2

इ॒दम् । दे॒वाना॑म् । इ॒दम् । उ॒ । नः॑ । सह॑ ।

12. सुव॑र॒भि वि॒ ख्ये॑षं – (कम्पम्) – 1.1.4.2

सुव॑ः । अ॒भि॒ । वि॒ । ख्ये॑षम् ।

अ॒भि॒ वि॒ व्या॑(१)भ्य॑भि॒ वि॒ ख्ये॑षम्॒ ख्ये॑षं॒ व्या॑(१)भ्य॑भि॒ वि॒ ख्ये॑षम् ।

13. अ॒न्वि॒ह्यदि॑त्यास्त्वो॒पस्थे॑ – 1.1.4.2

अ॒नु॑ । इ॒हि॒ । अ॒दि॑त्याः । त्वा॑ । उ॒पस्थे॑ ।

14. दे॒वो वः॑ स॒वि॒तो॒त् पु॒ना॒तु – 1.1.5.1

दे॒वः । वः॑ । स॒वि॒ता । उ॒त् । पु॒ना॒तु ।

15. आ॒पो दे॒वीर॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒गु॒वोऽग्रे॑ – 1.1.5.1

(Gana vAkyam for 15 given in GS and also in GD 49 & 94.
Note: PS 11.16 there is no elision after word/padam- puvaH)

15.1. प॒दानि॑ – दे॒वीः । अ॒ग्रे॒पु॒वः । अ॒ग्रे॒गु॒वः ।

15.1. घन वाक्यम् – दे॒वी र॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒पु॒वो दे॒वीर् दे॒वी

र॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒गु॒वो ऽग्रे॑गु॒वो ऽग्रे॑पु॒वो दे॒वीर् दे॒वी र॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒गु॒वः ॥

15.2. प॒दानि॑ – अ॒ग्रे॒पु॒वः । अ॒ग्रे॒गु॒वः । अ॒ग्रे॑ ।

15.2. घन वाक्यम् – अ॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒गु॒वो ऽग्रे॑गु॒वो ऽग्रे॑पु॒वो

अ॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒गु॒वो ऽग्रे॑ ऽग्रे॑ ऽग्रे॑गु॒वो ऽग्रे॑पु॒वो अ॒ग्रे॒पु॒वो अ॒ग्रे॒गु॒वोऽग्रे॑ ॥

15.3. प॒दानि॑ – अ॒ग्रे॒गु॒वः । अ॒ग्रे॑ । इ॒मम् ।

15.3. घन वाक्यम् – अ॒ग्रे॒गु॒वो ऽग्रे॑ ऽग्रे॑ ऽग्रे॑गु॒वो ऽग्रे॑गु॒वो

ऽग्रे॑ इ॒म मि॒म म॒ग्रे॑ ऽग्रे॑गु॒वो ऽग्रे॑गु॒वो ऽग्रे॑ इ॒मम् ।

16. अ॒द्रि॒रसि॑ वा॒नस्प॒त्यः स॑ इ॒दं दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्य॑ सु॒शमि॑ शमि॒

ष्वे॒ष॒मा व॒दोर्ज॑मा व॒द द्यु॒मद्व॑दत व॒यं – 1.1.5.2

अ॒द्रिः । अ॒सि॑ । वा॒नस्प॒त्यः । सः॑ । इ॒दम् । दे॒वेभ्यः॑ । ह॒व्यम् ।

सु॒शमि॑ । श॒मिष्व॑ । इ॒षम् । आ । व॒द । ऊ॒र्जम् । आ । व॒द ।

द्यु॒मत् । व॒दत् । व॒यम् ।

17. अ॒पा॒ग्ने॑ ऽग्नि॒मा॒मादं॑ ज॒हि॒ निः॑ – 1.1.7.1

अ॒प॑ । अ॒ग्ने॑ । अ॒ग्नि॑म् । आ॒मा॒द॑म् । ज॒हि॑ । निः॑ ।

18. व्र॒त इन्द्र॑वा॒यू वि॑ मुञ्च॒तां ॥ – 1.1.7.2

व्र॒ते॑ । इन्द्र॑वा॒यू । वि॑ । मुञ्च॒ताम् ॥

19. श्र॒प॒य॒तु॑ वर्॒षि॒ष्ठे॑ अ॒धि॒ ना॒के॑ – 1.1.8.1

अ॒धि॑ । ना॒के॑ ॥ = (अ॒धि॑ ना॒के॑ ना॒के॑ ऽद्ध्य॒धि॑ ना॒के॑ ॥)

[Note: PS 11.16 there is no elision after word/padam- var.ShiShThe]

20. मू॒लं॑ मा॒ हि॒ ऽसि॑ष॒मप॒हतो॑ऽर॒रुः॑ – 1.1.9.1

मू॒ल॑म् । मा॑ । हि॒ ऽसि॑ष॒म् । अ॒प॒हतः॑ । अ॒र॒रुः॑ । पृ॒थि॒व्यै॑ ।

21. त॒म॒तो॑ मा॒ मौ॒गर॑रु॒स्ते॑ – 1.1.9.2 & 1.1.9.3

मा॑ । मौ॒क् । = (मा॑ मौ॒ङ् मौ॒ङ् मा॑)

22. क॒र्म कृ॑ण्वन्ति॒ वे॒ध॒स ऋ॒त॒म॒स्यृ॒त॒स॒द॒न॒म॒स्यृ॒त॒श्री॑र॒सि॒
धा॑ अ॒सि॒ स्व॒धा अ॒स्यु॑र्वी॒ चा॒सि॒ व॒स्वी॑ चा॒सि॒ पु॒रा – 1.1.9.3

प॒दानि॑ – क॒र्म । कृ॑ण्वन्ति॒ । वे॒ध॒सः॑ । ऋ॒त॒म् । अ॒सि॒ । ऋ॒त॒स॒द॒न॒म् ।

अ॒सि॒ । ऋ॒त॒श्रीः॑ । अ॒सि॒ । धाः॑ । अ॒सि॒ । स्व॒धा॑ । अ॒सि॒ ।

उ॒र्वी॑ । च॒ । अ॒सि॑ । व॒स्वी॑ । च॒ । अ॒सि॑ । पु॒रा॑ ।

(Ghana Vaakyam not given here in GS, but taken from Jata & Ghanan DarpaNam – JD 55/ GD 76)

पदानि – असि । उर्वी । च ।

घन वाक्यम् – अस्युर्व्यू(१)र्व्यस्य स्युर्वी च चोर्व्यस्य स्युर्वी च ।

23. तेजसा निष्टपामि – 1.1.10.1

तेजसा । निरिति । तपामि । = (निर् णिष्टेजसा)

तेजिष्ठेन तेजसा तेजसा तेजिष्ठेन तेजिष्ठेन तेजसा निर् णिष् टेजसा
तेजिष्ठेन तेजिष्ठेन तेजसा निः ।

[Note: PS 6.5 't' followed by niH becomes 'ShT' (in both order)]

24. सपत्नदंभनमदब्धासो अदाभ्यं ॥ (अलोपम्) – 1.1.10.2

सपत्नदम्भम् । अदब्धासः । अदाभ्यम् ॥

सपत्नदम्भन मदब्धासो अदब्धासः सपत्नदम्भन(ग्म्)

सपत्नदम्भन मदब्धासो अदाभ्य मदाभ्य मदब्धासः

सपत्नदम्भन(ग्म्) सपत्नदम्भन मदब्धासो अदाभ्यम् ।

[Note: PS 11.16 there is no elision after word/padam- adabdhAsaH]

25. चक्षुषाऽवेक्षे सुप्रजास्त्वाय तेजोऽसि तेजोऽनु प्र ह्यग्निस्ते – 1.1.10.3

(अनु । प्र) = (प्राण्वनु)

अनु प्र प्राण्वनु प्रे हीहि प्राण्वनु प्रे हि ।

[PS 7.5 'n' followed by pra becomes N even when 'a' intervenes]

26. ऊ॒र्ग॒भ॒व॒ ब॒र्॒हि॒ष॒द्भ्य॑ ऊ॒र्जा॑ पृ॒थि॒वीं – 1.1.11.1

ऊ॒र्क॑ । भ॒व॑ । ब॒र्॒हि॒ष॒द्भ्यः॑ । ऊ॒र्जा॑ । पृ॒थि॒वीम् ।

27 यज॑मानस्य परि॒धि॒रिड॑ ई॒डितः॑ – 1.1.11.2

यज॑मानस्य । परि॒धिः॑ । इ॒डः॑ । = (इ॒डस्परि॑धिः)

(Ghana Vaakyam not given here in GS, but taken from Jata & Ghanan DarpaNam –GD 40-ref PS 8.23/24 visargam aH followed by 'p')

1.1.11.2(13)– यज॑मानस्य । परि॒धिः॑ । इ॒डः॑ ।

यज॑मानस्य परि॒धिः॑ परि॒धिर्यज॑मानस्य यज॑मानस्य परि॒धि॒रिड॑

इ॒ड॑ स्परि॒धिर्यज॑मानस्य यज॑मानस्य परि॒धि॒रिडः॑ ।

1.1.11.2(14)– परि॒धिः॑ । इ॒डः॑ । ई॒डितः॑ ।

परि॒धि॑ रिड॑ इ॒ड॑ स्परि॒धिः॑ परि॒धि॒रिड॑ ई॒डित॑ ई॒डित॑ इ॒ड॑ स्परि॒धिः॑ परि॒धि॑
रिड॑ ई॒डितः॑ ।

28. अ॒ग्ने॑ बृ॒हन्त॑म॒ध्वरे॑ वि॒शो॑ = 1.1.11.2 (alopam)

अ॒ग्ने॑ । बृ॒हन्त॑म् । अ॒ध्वरे॑ । वि॒शः॑ । = (अ॒ध्वरे॑ अ॒ध्वरे॑)

बृ॒हन्त॑ म॒ध्वरे॑ अ॒ध्वरे॑ बृ॒हन्त॑म् बृ॒हन्त॑ म॒ध्वरे॑ वि॒शो॑

वि॒शो॑ अ॒ध्वरे॑ बृ॒हन्त॑म् बृ॒हन्त॑ म॒ध्वरे॑ वि॒शः॑ ।

PS 11. 18 adhvara svarapare //

Also in adhvara, when a vowel follows [the r].

29. जु॒ह्वे॒ह्यग्नि॒स्त्वा॑ ह्य॒यति॑ दे॒वय॒ज्याया॑ उप॒भृ॒देहि॑ दे॒वः – 1.1.12.1

1.1.12.1(9)– जु॒हु॑ । आ । इ॒हि॒ ।

जु॒ह्वा जु॒हु जु॒ह्वेही॒ह्या जु॒हु जु॒ह्वेहि॑ ।

1.1.12.1(10)– आ । इ॒हि॒ । अ॒ग्निः॒ ।

ए॒ही॒ह्ये॒ह्यग्नि॒ र॒ग्नि रि॒ह्ये॒ ह्यग्निः॑ ।

1.1.12.1(11)– इ॒हि॒ । अ॒ग्निः॒ । त्वा॒ ।

इ॒ह्यग्नि॒ र॒ग्नि रि॒ही॒ह्यग्नि॒ स्त्वा॑ त्वा॒ ऽग्नि॒ िही॑ ह्यग्नि॒ स्त्वा॑ ।

1.1.12.1(12)– अ॒ग्निः॒ । त्वा॒ । ह्य॒यति॑ ।

अ॒ग्नि॒ स्त्वा॑ त्वा॒ ऽग्नि॒ र॒ग्नि स्त्वा॑ ह्य॒यति॑ ह्य॒यति॑ त्वा॒ ऽग्नि॒ र॒ग्नि स्त्वा॑ ह्य॒यति॑ ।

1.1.12.1(16)– उप॒भृत् । आ । इ॒हि॒ ।

उप॒भृ॒ दोप॒भृ॒ दुप॒भृ॒देही॑ ह्योप॒भृ॒दुप॒भृ॒देहि॑ ।

30. अ॒ग्ना॒विष्णू॑ मा वा॒मव॑ क्र॒मिषं॑ वि जिहा॒थां मा॒ मा सं ता॒प्तं –

1.1.12.1

अ॒ग्ना॒विष्णू॑ । मा । वा॒म् । अ॒व । क्र॒मि॒षम् । वि । जिहा॒थाम् । मा ।

मा । स॒म् । ता॒प्तम् ।

31. ऊ॒र्ध्वो॑ अ॒ध्वरो॑ दि॒विस्पृ॑श – 1.1.12.1 = (अ॒ध्वरो॑ अ॒ध्वरः॑)

ऊ॒र्ध्वः॑ । अ॒ध्वरः॑ । दि॒विस्पृ॑शम् ।

ऊ॒र्ध्वो॑ अ॒ध्वरो॑ अ॒ध्वर॑ ऊ॒र्ध्व ऊ॒र्ध्वो॑ अ॒ध्वरो॑ दि॒विस्पृ॑शम्

दिवि॑स्पृ॒श॑ म॒ध्व॒र ऊ॒र्ध्व ऊ॒र्ध्वो अ॒ध्व॒रो दि॒विस्पृ॒श॑म् ।

32. दु॒श्च॒रि॒ता॒दा मा॒ सु॒च॒रि॒ते भ॒ज – 1.1.12.1

दु॒श्च॒रि॒ता॒त् । ए॒ति॑ । मा॒ । सु॒च॒रि॒ते॑ । भ॒ज॒ ।

1.1.12.1(61)– आ । मा॒ । सु॒च॒रि॒ते॑ ।

आ मा॒ मा ऽमा॒ सु॒च॒रि॒ते॑ सु॒च॒रि॒ते॑ मा ऽमा॒ सु॒च॒रि॒ते॑ ।

33. प्र॒स॒वे॒नो॒द्ग्रा॒भे॒णो॒द॒ग्र॒भी॒त् ।

अथा॑ स॒प॒त्नान्॑ इन्द्रो॑ मे॒ नि॒ग्रा॒भे॒णा॒ध॒रा॑ अ॒कः॑ ॥ – 1.1.13.1

अथ॑ । स॒प॒त्नान्॑ । = (स॒प॒त्नान्॑ अथाथ॑)

अथा॑ स॒प॒त्नान्॑ थ्स॒प॒त्ना(ग्म्)॑ अथाथा॑ स॒प॒त्ना(ग्म्)॑ इन्द्र॑ इन्द्रः॑

स॒प॒त्ना(ग्म्)॑ अथाथा॑ स॒प॒त्ना(ग्म्)॑ इन्द्रः॑ ।

अध॒रान् । अ॒कः॑ ॥ (अध॒रा॑ अध॒रान् । अ॒कः॑ ।)

नि॒ग्रा॒भे॒णा॒ध॒रा(ग्म्)॑ अध॒रान्॑ नि॒ग्रा॒भे॒ण॑ नि॒ग्रा॒भे॒णा॒ध॒रा(ग्म्)॑

अ॒क॒ र॒क॒ रध॒रान्॑ नि॒ग्रा॒भे॒ण॑ नि॒ग्रा॒भे॒णा॒ध॒रा(ग्म्)॑ अ॒कः॑ ।

[Ref PS 9.22 - n to gm rule before vowel; visargam for akaH is 'r' PS 8.8]

34. अथा॑ स॒प॒त्नानिन्द्रा॑ग्नी॒ मे – 1.1.13.1

अथ॑ । स॒प॒त्नान्॑ । इन्द्रा॑ग्नी॒ मे॒ । = (स॒प॒त्नानथाथा॑)

35. ने॒देष॑ त्वद॒पचे॑तया॒तै – 1.1.13.2

न । इत् । ए॒षः । त्वत् । अ॒प॒चे॒तया॑तै ।

36. अ॒ग्ने॑ ऽद॒ब्धायो॑ ऽशी॒तत॑नो पा॒हि – 1.1.13.3

अ॒ग्ने॑ । अ॒द॒ब्धायो॑ । अ॒शी॒त॒त॒नो॑ । पा॒हि॑ ।

(अदब्धायो ऽदब्धायो),

अशीततनो अशीततनो

अदब्धायो ऽग्ने ऽग्ने)

अ॒ग्ने॑ ऽद॒ब्धायो॑ ऽद॒ब्धायो॑ ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ ऽद॒ब्धायो॑ ऽशी॒त॒त॒नो॑ अ॒शी॒त॒त॒नो॑

अ॒द॒ब्धायो॑ ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ ऽद॒ब्धायो॑ ऽशी॒त॒त॒नो॑ ।

PS 12.8 after “aayo” “a” is elided

37. उ॒भा॒ वा॒मिन्द्रा॑ग्नी –(अलोप अनुवाकम्)–1.1.14.1 to 1.1.14.4

38. अ॒श्र॒व॒म् हि॑ भू॒रि॒दा॒व॒त्त॒रा वा॑ं वि॒जा॒मा॒तु॒रु॒त वा॑ घा स्या॒लात् ।

1.1.14.1

अ॒श्र॒व॒म् । हि॑ । भू॒रि॒दा॒व॒त्त॒रा । वा॒म् ॥ वि॒जा॒मा॒तुः॑ । उ॒त । वा॑ । घ॒ ।

स्या॒लात् ॥

39. उ॒भा॒ हि॑ वा॒ सु॒ह॒वा॒ जो॒ह॒वी॒मि – 1.1.14.2

उ॒भा॒ । हि॑ । वा॒म् । सु॒ह॒वा॑ । जो॒ह॒वी॒मि॑ ।

40. वय॑मु॒ त्वा॑ पथ॑स्पते॒ रथं॑ – 1.1.14.2

वय॑म् । उ॒ । त्वा॑ ।

वय॑ मु॒ वु॒ वयं॑ वय॑ मु॒ त्वा॑ त्वो॒ वयं॑ वय॑ मु॒ त्वा॑ ।

[Note: The rules for 'u' as separate padam. Refer to your Guru. Normally between u and following vowel 'v' is added- u+u becomes uvu. But u becomes v after 'a' and 'A'. u+u becomes 'U' (long); for example before tat, tasmAt, vayam, tam. Refer to PS Section 5 for elongation of 'U' before s and specific set of words in terms of elongation rules in Section 3 in PS.]

1.1.14.2(12)– उ॒ । त्वा॑ । पथः॑ । (JM-33,GS-1.1-40)

उ॒ त्वा॑ त्व॒ वु॒ त्वा॑ पथः॑ पथ॑स्त्व॒ वु॒ त्वा॑ पथः॑ ।

41. पथ॑स्पथः॒ परि॑पतिं॒ वच॑स्या॒ कामे॑न॒ कृ॒तो॑ –(कम्पम्) – 1.1.14.2

परि॑पतिम् । वच॑स्या । कामे॑न । कृ॒तः॑ । अ॒भि॑ । आ॒नट् । अ॒र्कम् ॥

अ॒भ्या॒नडा॒नड॒भ्या॑(१)भ्या॑नड॒र्क॒ म॒र्क॒ मा॒नड॒भ्या॑(१)भ्या॑नड॒र्कम् ।

42. गाम॑श्चं॒ पोष॑यित्त्वा॒ स नो॑ – 1.1.14.2

गाम् । अ॒श्चम् ॥ पो॒षयि॑त्तु । आ॒ । सः॑ । नः॑ ।

43. सेदु॑ होता॒ सो अ॒ध्व॒रान्त् स ऋ॒तून् – 1.1.14.4

(Ghana given in GS)

पदा॑नि – सः॑ । इत् । उ॒ ।

घन॑ वाक्यम् – सेदि॑त् स सेदु॑ वु॒ वि॒त् स सेदु॑ ।

पदानि – इत् । उ॒ । हो॒ता॑ ॥

घन वाक्यम् – इ॒दु॑ वु॒ वि॒दि॒दु॑ हो॒ता॑ हो॒त॑ वि॒दि॒दु॑ हो॒ता॑ ॥

[Ghana Vaakyam is also given in GD 49 (इ॒दु॑ वु॒ वि॒दि॒दु॑ हो॒ता॑ हे॒त॑ वि॒दि॒दु॑ हो॒ता॑) GD 49)

पदानि – उ॒ । हो॒ता॑ । सः॑ ॥

घन वाक्यम् – उ॒ हो॒ता॑ हो॒त॑ वु॒ हो॒ता॑ स॒ स॒ हो॒त॑ वु॒ हो॒ता॑ सः॑ ।

---

44. म॒हि॒षी॑ व॒ त्व॒द्र॒यि॒स्त्व॒द्वा॒जाः॑ – 1.1.14.4

म॒हि॒षी॑ । इ॒व॑ । त्व॒त् । र॒यिः॑ । त्व॒त् । वा॒जाः॑ ॥ = (र॒यी॑ र॒यिः॑)

Section 2 - Katina Ghana panchaati

45. दे॒वो॑ वः॒ स॒वि॒ता॑ प्रा॒र्प॒य॒तु॑ – 1.1.1.1

दे॒वः॑ । वः॒ । स॒वि॒ता॑ । प्र॒ । अ॒र्प॒य॒तु॑ ।

46. म॒ौ॒ग॒र॒रु॒स्ते॑ दि॒वं – 1.1.9.3

म॒ौ॒क् । अ॒र॒रुः॑ । ते॒ । दि॒वं॑ ॥

47. भु॒व॒न॒म॒सि॑ वि॒ प्र॒थ॒स्व॑ - 1.1.12.1

भु॒व॒न॒म् । अ॒सि॑ । वि॒ । प्र॒थ॒स्व॑ ।

----- प्रथम काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ----

=====

1.2 प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – (अग्निष्टोमे क्रयः)

Section 1 - General panchaati

1. सत्यधर्माणो अद्ध्वरे यद् वः–(अलोपम्)– 1.2.1.2

1.2.1.2(39)– सत्यधर्माणः । अद्ध्वरे । यत् । (GS1.2-1)

सत्यधर्माणो अद्ध्वरे अद्ध्वरे सत्यधर्माणः सत्यधर्माणो अद्ध्वरे
यद् यदद्ध्वरे सत्यधर्माणः सत्यधर्माणो अद्ध्वरे यत् ।

PS 11.8 - *adhvara svarapare*

2. अधिपतिरसीह मा सन्तं पाहि ॥ 1.2.1.2

3. स्वाहर्खसामयोः शिल्पे स्थस्ते वामा रभे ते मा पातमास्य
यज्ञस्योदृच इमां – 1.2.1.2

1.2.2.2(2)– आ । अस्य । यज्ञस्य ।

आ ऽस्यास्या ऽस्य यज्ञस्य यज्ञस्यास्या ऽस्य यज्ञस्य ।

4. रुहेमोर्गस्याङ्गिरस्यूर्णम्रदा ऊर्जं मे यच्छ पाहि मा मा मा हिंसी -

1.2.2.2 (This ghanam is as per GS. mA not dvipadam due to swara bheda/difference)

4.1. पदानि – पाहि मा मा

4.1 घन वाक्यम् – पाहि मा मा पाहि पाहि मा मा मा पाहि

पाहि मा मा ।

4.2. पदानि – मा मा मा

4.2. घन वाक्यम् – मा मा मा मा मा मा मा मा मा मा मा मा मा

4.3 पदानि – मा मा हि॒सीः

4.3 घन वाक्यम् – मा मा मा मा मा मा हि॒सीर्. हि॒सीर् मा
मा मा मा हि॒सीः ।

1.2.2.2(25)– असि॑ । आङ्गिर॑सी । ऊर्ण॑म्रदाः ।

अस्याङ्गिर॑स्याङ्गिर॑स्य॑ स्यस्याङ्गिर॑स्यूर्ण॑म्रदा ऊर्ण॑म्रदा आङ्गिर॑स्यस्यस्याङ्गिर॑स्यूर्ण॑म्रदाः ।

---

5. वनस्पति॑रू॒र्ध्वो॑ मा पा॒ह्योदृ॑चः स्वाहा – 1.2.2.3

---

6. विश्वे॑ दे॒वा अ॒भि मामा॑ऽववृ॒त्रन् पू॒षा – 1.2.3.2

(This ghanam is as per GS)

पदानि – अ॒भि । माम् । आ ।

घन वाक्यम् – अ॒भि माम् मा म॒भ्यभि॑ मा मा मा म॒भ्यभि॑ मा मा ।

पदानि – माम् । आ । अ॒ववृ॒त्रन् ।

घन वाक्यम् – मा मा माम् मा मा ऽववृ॒त्रन् नववृ॒त्रन् ना माम्
मा मा ऽववृ॒त्रन् ।

7. रास्वेय॑त् सो॒मा ऽऽभू॑यो भर – 1.2.3.2

8. वि राधि॑ माऽह॒मायु॑षा – 1.2.3.2

9. दे॒वीरा॑पो अ॒पां न॒पाद्यः॑ – 1.2.3.3

10. तं वो॑ माऽव॒ क्रमि॑षमच्छिन्नं- 1.2.3.3

11. पु॒रए॒ता ते अ॒स्त्वथे॑मव॒ स्य वर॑ आ पृथि॒व्या – 1.2.3.3

1.2.3.3(46)– अ॒स्तु॒ । अथ॑ । ई॒म् ।

अ॒स्त्वथा॑था॒ स्त्व॒स्त्वथे॑ मी॒ मथा॑ स्त्व॒ स्त्वथे॑म् ।

1.2.3.3(47)– अथ॑ । ई॒म् । अव॑ ।

अथे॑ मी॒ मथा॑थे॒ मवा॑वे॒ मथा॑थे॒ मव॑ ।

1.2.3.3(48)– ई॒म् । अव॑ । स्य॒ ।

ई॒ मवा॑वे॒ मी॒ मव॑ स्य॒ स्या॑वे॒ मी॒ मव॑ स्य॒ ।

12. ए॒दम॑गन्म दे॒वय॑जनं – 1.2.3.3

13. अ॒रुह॑म॒ग्ने र॒क्षणः॑ क॒नीनि॑कां – (कम्पम्) – 1.2.4.1

1.2.4.1(35)– अ॒रुह॑म् । अ॒ग्नेः॑ । अ॒क्षणः॑ ।

अ॒रुह॑ म॒ग्ने र॒ग्ने र॒रुह॑ म॒रुह॑ म॒ग्ने र॒क्षणौ॑(1) ऽक्षणौ॑ ऽग्ने॑र॒रुह॑

म॒रुह॑ म॒ग्ने र॒क्षणः॑ ।

14. अ॒स्यदि॑तिर॒स्युभ॑यतश्शीर्ष॒णी सा नः॑ – 1.2.4.2

15. दे॒वम॒च्छे॒हीन्द्राय॑ सोम॒ - 1.2.4.2

16. पु॒न॒रेहि॑ स॒ह र॒य्या ॥ - 1.2.4.2

17. सं दे॒वि दे॒व्योर्व॑श्या पश्य॒स्व - 1.2.5.2

18. अ॒शु॒ना ते अ॒शुः - 1.2.6.1 (lopam)

ते ऽशु॒ना ऽशु॒ना

अ(ग्म्)शु॒ना ते ते ऽ(ग्म्)शु॒ना ऽ(ग्म्)शु॒ना ते अ(ग्म्)शु॒ र(ग्म्)शु॒स्ते
 ऽ(ग्म्)शु॒ना ऽ(ग्म्)शु॒ना ते अ(ग्म्)शुः ।

PS 11. Verse: 10 te pūrvo 'dyāndho agṁśu ragne //

“a”elides in adya, andhaḥ, agumśuḥ, and agne, when te precedes.

19. म॒दाय॑ र॒सो अ॒च्यु॒तो ऽमा॒त्योऽसि॑ - 1.2.6.1

अ॒च्यु॒तः । अ॒मा॒त्यः । = (अ॒मा॒त्यो ऽमा॒त्यो, अ॒च्यु॒तो अ॒च्यु॒तः)

अ॒च्यु॒तो ऽमा॒त्यो ऽमा॒त्यो अ॒च्यु॒तो अ॒च्यु॒तो ऽमा॒त्यो ऽस्य॑स्य॒मा॒त्यो

अ॒च्यु॒तो अ॒च्यु॒तो ऽमा॒त्यो ऽसि॑

PS 11.17

20. प्र॒जास्त्वाम॑नु प्राण॒न्तु -1.2.6.1 (प्र अनु + अनु = प्राण्वनु)

[प्र॒जास्त्वाम॑नु प्राणि॒हि प्र॒जास्त्वाम॑नु प्राण॒न्तु ॥]

अनु॑ प्र प्राण्व॒नु प्राणि॑ह्यनि॒हि प्राण्व॒नु प्राणि॑हि ।

21. इन्द्र॑स्यो॒रु मा विश॑ दक्षिण॒म् - 1.2.7.1

22. सोमक्रयणास्तान् रक्षद्ध्वम् – 1.2.7.1

23. उदायुषा स्वायुषोदोषधीनाञ् – 1.2.8.1

24. उदस्थाममृताञ् अनु । – 1.2.8.1 = (अममृताञ् अमृतान्)

अस्था मृता(ग्म्) अमृता(ग्म्) अस्था मस्था ममृता(ग्म्)
अन्वन्वमृता(ग्म्) अस्था मस्था ममृता(ग्म्) अनु ।

25. सम्राड् विश्वेत्तानि वरुणस्य 1.2.8.1

26. सोममद्रावुदु त्यं जातवेदसं – 1.2.8.2

(This ghanam is as per GS)

26.1 पदानि – अद्रौ॑ । उ॒त् । उ॒ ।

घन वाक्यम् – अ॒द्रा वु॑ दु॒ द॒द्रा व॒द्रा वु॑ दु॒ वु॒ वु॒ द॒द्रा व॒द्रा वु॑ दु॒ ।

26.2 पदानि – उ॒त् । उ॒ । त्य॑म् ।

घन वाक्यम् – उ॒ दु॒ वु॒ वु॒ दु॒ दु॒ त्य॑म् त्य॑मु॒ वु॒ दु॒ दु॒ त्य॑म् ।

26.3 पदानि – उ॒ । त्य॑म् । जा॒तवे॑दसम् ।

घन वाक्यम् – उ॒ त्य॑म् त्य॑मु॒वु॒ त्य॑म् जा॒तवे॑दसम् जा॒तवे॑दसम्
त्य॑मु॒वु॒ त्य॑म् जा॒तवे॑दसम् ॥

27. उ॒स्रावे॑तं धूर्॒षाहा॑वन॒श्रू – 1.2.8.2

28. अ॒शु॒र॒शु॒स्ते॑ दे॒व सो॒माऽऽप्या॑यता – 1.2.11.1

अ॒शु॒र॒शुः॑ । ते॒ । = (ते॒ ते॒ अ॒शु॒र॒शः॑)

अ॒(ग्म्)शु॒र(ग्म्)शु॑ स्ते॒ ते॒ अ॒(ग्म्)शु॑ र॒(ग्म्)शु॑ र॒(ग्म्)शु॒र(ग्म्)शु॑ स्ते॒ दे॒व दे॒व ते॒ अ॒(ग्म्)शु॒र(ग्म्)शु॑ र॒(ग्म्)शु॒र(ग्म्)शु॑ स्ते॒ दे॒व ।

Note: ते अ॒शु (alopam) as per PS 11-10

29. इन्द्रा॑यै॒कध॒नवि॒द आ॒ तुभ्य॑मिन्द्रः – 1.2.11.1

30. सु॒त्याम॑शी॒येष्टा॒ रायः॑ – 1.2.11.1

ए॒ष्टः = (ए॒ष्टरे॑ष्टर) (PS 8.8 eShTaH visargam = 'r')

1.2.11.1(28)– ए॒ष्टः॑ । रा॒यः॑ । प्र॒ ।

ए॒ष्टा रा॒यो रा॒य ए॒ष्ट रे॑ष्टा रा॒यः प्र॒ प्र॒ रा॒य ए॒ष्ट रे॑ष्टा रा॒यः प्र॒ ।

31. या॒ ते अ॒ग्नेऽया॑शया॒ रजा॑शया॒ हरा॑शया – 1.2.11.2

32. नामा॑ग्ने॒ अङ्गि॑रा यो॒ऽस्यां॑ पृथि॒व्याम॑स्यायुषा॒ नाम्ने॒हि॒
यत्ते॑ऽना॒धृष्टं॑ नाम॒ यज्ञि॑यं तेन॒ त्वाऽऽद॑धेऽग्ने॒ अङ्गि॑रा यो॒ द्विती॑यस्यां
तृती॑यस्यां पृथि॒व्याम॑स्यायुषा॒ नाम्ने॒हि॒ यत्ते॑ऽना॒धृष्टं– 1.2.12.1

Ghanan as per GS (PS 11.17 angiraH does not elide. i.e.alopam)

32.1 प॒दानि॑ – अ॒ग्ने॑ । अ॒ङ्गि॑रः । यः ।

घन॑ वाक्यम् – अ॒ग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रो अ॒ङ्गि॑रो ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रो यो॒ यो॒
अ॒ङ्गि॑रो ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रो यः ।

33. असि रायस्पोषवनिः स्वाहा – 1.2.12.2

(रायस्पोषवनी रायस्पोषवनिः)

(elongation of only vowel sound followed by 'r')

34. सि॒हीरसि॑ महि॒षीरस्यु॑रु प्रथस्वो॒रु – (कम्पम्) – 1.2.12.2

1.2.12.2(9)– असि । उरु । प्रथस्व ।

अस्यु॒रु(१)र्वस्यस्यु॑रु प्रथस्व प्रथस्वो॒र्वस्यस्यु॑रु प्रथस्व ।

35. सि॒हीरस्या॑ वह देवान्देवय॑ते – 1.2.12.3

36. भू॒तेभ्यस्त्वा॑ विश्वायु॒रसि॑ – 1.2.12.3 त्वा । विश्वायुः = (विश्वायुष्ट्वा)

(Refer PS 6.5 - AyuH followed by 't' becomes ShT)

1.2.12.3(16)– भू॒तेभ्यः॑ । त्वा । विश्वायुः ।

भू॒तेभ्यस्त्वा॑ त्वा भू॒तेभ्यो॑ भू॒तेभ्यस्त्वा॑ विश्वायु॒र् विश्वायुष्ट्वा॑ भू॒तेभ्यो॑
भू॒तेभ्यस्त्वा॑ विश्वायुः ।

37. एक॑ इन्मही देवस्य – 1.2.13.1

38. कृ॒णुष्व॑ पाजः – (अलोप अनुवाकम्) - 1.2.14.1

39. आ प्र यच्छ॑ दक्षिणा॒दोत॑ स॒व्यात् । (1.2.13.2 & 3)

40. याहि॑ राजे॒वामवा॑ इ॒भेन॑ । – 1.2.14.1

अम॑वान् = (अमवा॑ इ॒भेन॑)

1.2.14.1(8)– इव॑ । अम॑वान् । इ॒भेन॑ ॥

इ॒वाम॑वा(ग्म्) अ॒मवा॑(ग्म्) इ॒वे वा॑मवा(ग्म्) इ॒भेने॑ भे॒नाम॑वा(ग्म्)
इ॒वे वा॑मवा(ग्म्) इ॒भेन॑ ।

41. अस्ता॑ऽसि॒ विद्ध्य॑ र॒क्षस॑ स्तपि॒ष्ठैः – 1.2.14.1

42. यो अ॒न्त्यग्ने॑ मा॒किष्टे॑ – 1.2.14.2

अ॒न्ति॑ । अ॒ग्ने॑ = (अ॒न्त्यग्ने॑ ऽग्ने, ऽग्ने अ॒न्त्यग्ने)

1.2.14.2(2)– अ॒न्ति॑ । अ॒ग्ने॑ । मा॒किः॑ ।

अ॒न्त्यग्ने॑ ऽग्ने॑ अ॒न्त्यन्त्यग्ने॑ मा॒किर् मा॒कि॑ ऽग्ने॑ अ॒न्त्यन्त्यग्ने॑ मा॒किः॑ ।

PS Verse: 5 jakāra gna para udāttaḥ //

Before j and gn, “a” is elided if “a” is udaatam

43. प्र॒त्या ऽऽत॑नुष्व॒ न्यमि॑त्रा॒ ओष॑तात् – 1.2.14.2

अ॒मि॒त्रान् । = (अ॒मि॒त्रा॒ ओष॑तात्) (Refer PS 9.21)

अ॒मि॒त्रा(ग्म्) ओष॑ता॒ दोष॑ता॒ द॒मि॒त्रा(ग्म्) अ॒मि॒त्रा(ग्म्) ओष॑तात् ति॒ग्महे॑ते
ति॒ग्महे॑त ओष॑ता॒ द॒मि॒त्रा(ग्म्) अ॒मि॒त्रा(ग्म्) ओष॑तात् ति॒ग्महे॑ते ।

44. प्र॒तिवि॑द्ध्य॒द्ध्यस्म॑दा॒विष्कृ॑णुष्व – 1.2.14.2

45. उ॒प॒त्मन्॑ दोषा॒वस्त॑ दी॒दिवा॑ऽस॒मनु॑ द्यून् । – 1.2.14.4

46. सु॒मन॑सः स॒पेमा॑भि द्यु॒म्ना – 1.2.14.4

स॒पेम॑ । अ॒भी । = (अ॒भ्यभि॑षपेम) (Refer PS 6.4 preposiiton aBi followed
by ‘s’ becomes Sh in a padam without Swaram.)

1.2.14.4(25)– सु॒म॒न॒सः॑ । स॒पे॒म॒ । अ॒भि॒ ।

सु॒म॒न॒सः॑ स॒पे॒म॒ स॒पे॒म॒ सु॒म॒न॒सः॑ सु॒म॒न॒सः॑ स॒पे॒मा॒भ्य॑भि॒ ष॒पे॒म॒ सु॒म॒न॒सः॑
सु॒म॒न॒सः॑ स॒पे॒मा॒भि॒ ।

---

47. नि॒ष॒द्या॒ग्ने॑ तव॒ नः॑ पा॒न्त्व॒मूर॑ – 1.2.14.5 = (अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑)

1.2.14.5(27)– नि॒ष॒द्य॑ । अ॒ग्ने॑ । तव॑ ।

नि॒ष॒द्या॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ नि॒ष॒द्य॑ नि॒ष॒द्या॒ग्ने॑ तव॑ तवा॒ग्ने॑ नि॒ष॒द्य॑ नि॒ष॒द्या॒ग्ने॑ तव॑ ।

PS Verse: 5 jakāragnapara udāttaḥ //
Before j and gn, a is elided if a is acute,

---

48. र॒र॒क्ष॒तान्थ् सु॒कृ॒तो॑ – (ता॒न् = (ता॒ञ् स्ता॒न्) – 1.2.14.5

[Refer PS 6.14 'tAn' followed by 't' becomes (gg)st]

---

49. इ॒द्रि॒प॒वो॑ ना॒ ह॒ दे॒भुः॑ ॥ 1.2.14.5, & 1.1.14.6

---

50. अ॒या॒ ते॑ अ॒ग्ने॑ स॒मि॒धा॑ – 1.2.14.6

---

51. र॒क्ष॒से॑ ह॒न्त॒वा॒ उ॒ । म॒दे॑ चि॒द॒स्य॑ प्र॒रु॒ज॒न्ति॑ – 1.2.14.7

=====

Section 2- Katina Ghana panchaati

51. पा॒त॒मा॒स्य॑ य॒ज्ञ॒स्यो॒दृ॒च॑ – 1.2.2.2

52. मा॒ मा॒ हि॒॒सीः॑ कृ॒ष्यै॑ – 1.2.2.3

53. य॒ज्ञे॒ष्वी॒द्भ्यः॑ ॥ – 1.2.3.2

54. अ॒॒शु॒र॒शु॒स्ते॑ दे॒व – 1.2.11.1

----- प्रथम काण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ----

=====

1.3 प्रथमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः –(अग्निष्टोमे पशुः)

Section 1 - General panchaati

1. विश्वजनस्य छाया परि त्वा = (परिच्छाया) – 1.3.1.2

[Note: pari+CAyĀ- augmented with c before C).
This augmentation is called “poorvaagamaha”]

upasarga pāthaeṣho'tyātidhāma paramabhūte pūrveṣu chakhi bhujesu ca //
Also the preceding mute is inserted before ch, khi, and bhujā,
when these follow either a preposition, pātha eṣaḥ, ati, āti, dhāma,
parama or bhūte. PS 14.8

2. अजोऽस्येकपादहिरसि – (कम्पम्) – 1.3.3.1

1.3.3.1(43)– अजः । असि । एकपात् ।

अजो॑ ऽस्य॑ स्यजो॑ (१) ऽजो॑ ऽस्येक॑पा॒ देक॑पा॒ दस्यजो॑ (१) ऽजो॑ ऽस्येक॑पात् ।

3. अन्यकृतेभ्य उरु यन्ताऽसि – (कम्पम्) – 1.3.4.1

1.3.4.1(5)– अन्यकृतेभ्यः । उरु । यन्ता ।

अन्य॑कृ॒तेभ्य॑ उरु॑(१)र्व॑ न्यकृ॒तेभ्यो॑ ऽन्यकृ॒तेभ्य॑ उरु॑ यन्ता॑
यन्तो॑र्व॑ न्यकृ॒तेभ्यो॑ ऽन्यकृ॒तेभ्य॑ उरु॑ यन्ता॑ ।

4. अदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद आ सीदैष वो देव सवितः

देव॑ । स॒वितः॑ । = (स॒वितर् देव॑) 1.3.4.2

[Refer PS 8.8 savitaH , visargam is 'r']

5. रा॒य॒स्पो॒षेण॑ न॒मो दे॒वेभ्यः॑ – 1.3.4.2

पो॒षेण॑ । न॒मः । = न॒मः पो॒षेण॑”

6. म॒य्यभू॑दे॒षा सा त्वयि॑ – 1.3.4.3

7. अ॒त्य॒न्या॒नगां॑ ना॒न्यानु॑पा॒ गाम॒र्वाक्त्वा॑ – 1.3.5.1

8. पृ॒थि॒वीमु॑परेण दृ॒ह ते ते॑ धामा॒न्युश्म॑सी – 1.3.6.1

9. अ॒त्राह॑ तदु॒रुगा॒यस्य॑ – 1.3.6.2

10. मा दे॒वानां॑ मिथु॒या क॒र्भा॒गधे॒यं ॥ – 1.3.7.2

1.3.7.2(28)– दे॒वाना॑म् । मिथु॒या । कः ।

दे॒वाना॑म् मिथु॒या मिथु॒या दे॒वाना॑म् दे॒वाना॑म् मिथु॒या कः ।
क॒र् मिथु॒या दे॒वाना॑म् दे॒वाना॑म् मिथु॒या कः ।

PS8.9 *karāvaramudātte pade //*

Also in kaḥ and āvaḥ, when full anudatta in pada paadam,
becomes kar & aavar

11. य॒ज्ञप॑तिं प्रि॒यधाऽऽ वि॒शत॑ – 1.3.8.1

प्रि॒यधा॑ । आ । वि॒शत॑ । (त्रि क्रमम्)

1.3.8.1(43)– य॒ज्ञप॑तिम् । प्रि॒यधा॑ । ऽऽ वि॒शत॑ ।

य॒ज्ञप॑तिम् प्रि॒यधा॑ प्रि॒यधा॑ य॒ज्ञप॑तिं य॒ज्ञप॑तिम् प्रि॒यधा॑ ऽऽवि॒शत॑ वि॒शता॑ प्रि॒यधा॑
य॒ज्ञप॑तिं य॒ज्ञप॑तिम् प्रि॒यधा॑ वि॒शता॑ ।

1.3.8.1(44)– प्रिय॑धा । ऽऽ॒ वि॒श॒त॒ । उ॒रौ॑ ॥

प्रि॒य॒धा ऽऽवि॑श॒त॒ वि॒श॒ता प्रि॒य॒धा प्रि॒य॒धा ऽऽवि॑श॒तो रो॒ उ॒रो ऽऽवि॑श॒ता वि॒श॒तो रौ॑ ॥

1.3.8.1(45)– आ । वि॒श॒त॒ । उ॒रौ॑ ॥

आ वि॑श॒त॒ वि॒श॒ता वि॒श॒तो रो॒ उ॒रो वि॑श॒ता वि॒श॒तो रौ॑ ॥

12. न॒म॒स्त॒ आ॒ता॒नाऽन॒र्वा प्रे॒हि॑ – 1.3.8.2

(न॒मः॑ पा॒हिः) (प्र॒ प्रा॒ण॒र्वा)

13. या॑ ते॒ प्रा॒णाञ्छु॒ग्ज॒गाम॑ – 1.3.9.1

PS 6.14 - प्रा॒णा(ग्) स्ते

14. वा॒यो वी॒हि॑ स्तो॒काना॑ ७ – 1.3.9.2

15. ह॒वि॒ष्म॒ती॒रि॒मा आ॒पो ह॒वि॒ष्म॒न् दे॒वो अ॒ध्व॒रो

ह॒वि॒ष्माँ॑ आ॒ वि॒वा॒स॒ति॑ ह॒वि॒ष्माँ॑ अ॒स्तु॒ सूर्यः॑ ॥ – 1.3.12.1

[Refer PS 9.21 for change of 'n' to (gm) before vowel]

1.3.12.1(5)– दे॒वः । अ॒ध्व॒रः । ह॒वि॒ष्म॒न् ।

• दे॒वो अ॒ध्व॒रो अ॒ध्व॒रो दे॒वो दे॒वो अ॒ध्व॒रो ह॒वि॒ष्म॒न् ।
ह॒वि॒ष्मा(ग्) अ॒ध्व॒रो दे॒वो दे॒वो अ॒ध्व॒रो ह॒वि॒ष्म॒न् ।

PS 14.18 *adhvara svarapare* //

(सूर्यो॑ अ॒स्तु) PS 11.17

16. रा॒ज॒न्ने॒ह्य॒व रो॒ह॒ मा भे॒र्मा सं॑ – 1.3.13.1

17. कार्॒षि॒र॒स्य॒पा॒ऽपां – 1.3.13.2

18. त्वम॒ग्ने रु॒द्रो अ॒सुरो – (अलोप अनुवाकम्) – 1.3.14.1

अवसे ऽवसे (but lopam in 1.3.14.1)

19. पुरु॒निष्ठ ऋ॒तावा॒ ध॒र्ता कृ॒ष्टी॒नामु॒त – 1.3.14.1 & 14.2

20. स आ॒युरा ऽगा॒थ्सुर॒भिः – 1.3.14.2

21. तवो॒त्य॒श्याम॒ रयि॑ꣳ रयि॒वः सु॒वीरं॑ । – (कम्पम्) – 1.3.14.3

1.3.14.3(30)– ऊ॒ती । अ॒श्याम॑ । रयि॒म् ।

ऊ॒त्य॒श्या॑ मा॒श्या॑ मो॒त्यू(१)त्य॒श्याम॑ रयि॒(ग्म्) रयि॑
म॒श्या॑ मो॒त्यू(१)त्य॒श्याम॑ रयि॒म् ।

22. द्यु॒म्नम॒जरा॒जरं॑ ते ॥ – 1.3.14.3

23. वि ही॒मि॒द्धो अ॒ख्य॒दा रो॒दसी – 1.3.14.2

24. अ॒ग्ने रा॒यो नृ॒तम॒स्य – (लोपम्) – 1.3.14.6

अ॒ग्ने रा॒यो रा॒यो ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ रा॒यो नृ॒तम॒स्य नृ॒तम॒स्य रा॒यो ऽग्ने॑ ऽग्ने॑
रा॒यो नृ॒तम॒स्य ।

12.5 jakāragnapara udāttaḥ //

Before j and gn, a is elided if acute.

25. च॒र्ष॒णी॒रभ्या॑सा वा॒जेषु॑ – (कम्पम्) – 1.3.14.7

1.3.14.7(2)– अ॒भि । आ॒सा । वा॒जेषु॑ ।

घनसन्धिः – प्रथम काण्डे तृतीयः प्रश्नः (1.3)

अ॒भ्या॑सा ऽऽसा ऽभ्या॑(१)भ्या॑सा वा॒जे॑षु वा॒जे॑ष्वासा ऽभ्या॑(१)भ्या॑सा वा॒जे॑षु ।

26. व॒द्वा हि॑ सू॒नो अ॒स्य॒द्भ॒सद्वा॑ च॒क्रे – 1.3.14.7

27. अ॒ज॒स्र॒मि॒न्धा॒न ए॒नं – 1.3.14.5

अ॒ज॒स्र॒म् । इ॒न्धा॒नः । = (इ॒न्धा॒नो ऽज॒स्र॒म्)

1.3.14.5(22)– नृ॒मणाः॑ । अ॒ज॒स्र॒म् । इ॒न्धा॒नः ।

नृ॒मणा॑ अ॒ज॒स्र॒ म॒ज॒स्र॒म् नृ॒मणा॑ नृ॒मणा॑ अ॒ज॒स्र॒ मि॒न्धा॒न

इ॒न्धा॒नो ऽज॒स्र॒म् नृ॒मणा॑ नृ॒मणा॑ अ॒ज॒स्र॒ मि॒न्धा॒नः ।

12.5 jakāragnapara udāttaḥ //

28. रा॒जे॒व॒ जे॒र॒वृ॒के॑ क्षे॒ष्य॒न्तः॑ ॥ – 1.3.14.7 (अ॒वृ॒के॑ ऽवृ॒के॑ – lopam)

1.3.14.7(46)– अ॒वृ॒के॑ । क्षे॒षि॑ । अ॒न्तः॑ ॥

अ॒वृ॒के॑ क्षे॒षि॑ क्षे॒ष्य॒वृ॒के॑ ऽवृ॒के॑ क्षे॒ष्य॒न्त॒ रन्तः॑ क्षे॒ष्य॒वृ॒के॑ ऽवृ॒के॑ क्षे॒ष्य॒न्तः॑ ।

PS12.4 yavanahaparaḥ svarapareṣu //

a is elided before y, v, n, and h, when these are followed by a vowel.

29. अ॒ग्निः॑ शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मः॑ – (शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मो॑ ऽग्निः) 1.3.14.8

PS 12.6 movacodadhānasthepūrvaśca //

Before gn, also when preceded by maḥ, vacaḥ, dadhānaḥ, and sthe.

1.3.14.8(46)– अ॒ग्निः॑ । शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मः॑ । शु॒चिः॑ ।

अ॒ग्निः॑ शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मः॑ शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मो॑ ऽग्नि॒रग्निः॑ शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मः॑ शु॒चिः॑

शु॒चिः॑ शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मो॑ ऽग्नि॒रग्निः॑ शु॒चि॒व्र॒त॒त॒मः॑ शु॒चिः॑ ।

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

30. ह॒वि॒ष्म॒ती॒रि॒मा॒ आ॒पो॒ ह॒वि॒ष्मा॒न् ॥ – 1.3.12.1

31. च॒र्ष॒णी॒र॒भ्या॒सा॒ वा॒जे॒षु॒ सा॒स॒ह॒त् ॥ – 1.3.14.7

----- प्रथम काण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ----

=====

1.4 प्रथमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः–(सुत्यादिने कर्तव्या ग्रहाः)

Section 1 - General panchaati

1. यज॑माना॒योरु॒ रा॒या कृ॒द्ध्यधि॑ – 1.4.1.2

2. हि॒सिष्टं॑ प्रा॒गपा॒गुद॒गध॒राक् – 1.4.1.2

3. कृ॒धि विश्वे॑भ्यस्वा – 1.4.2.1

कृ॒धि । विश्वे॑भ्यः । = (विश्वेभ्य स्कृधि)

[Refer PS 8.25 visarga sound aH followed by kRudhi]

4. मन॑स्त्वा ष्टूर्व॑न्तरि॒क्षमन्वि॑हि स्वाहा॑ त्वा–(कम्पम्) – 1.4.2.1

1.4.2.1(30)– त्वा । अष्टु॑ । उरु॑ ।

त्वा ष्ट्व॑ष्टु॒ त्वा त्वा ष्टूर्॑रु(1)॒ र्वष्टु॑ त्वा त्वा ष्टूर्॑रु ।

1.4.2.1(32)– उरु॑ । अन्तरि॑क्षम् । अनु॑ ।

उर्व॑न्तरि॒क्ष मन्तरि॑क्ष॒ मुरु॑(1)॒ र्वन्तरि॑क्ष॒ मन्वन्वन्तरि॑क्ष
मुरु॑(1)॒ र्वन्तरि॑क्ष॒ मनु॑ ।

5. द्यावा॑पृथि॒वी अन्तरु॑र्वन्तरि॒क्षम् – (कम्पम्) – 1.4.3.1

1.4.3.1(16)– द्यावा॑पृथि॒वी । अन्तः॑ । उरु॑ ।

द्यावा॑पृथि॒वी अन्त॑ रन्तर् द्यावा॑पृथि॒वी द्यावा॑पृथि॒वी

अन्त॑ रुरु॑(1)॒ र्वन्तर् द्यावा॑पृथि॒वी द्यावा॑पृथि॒वी अन्त॑ रुरु॑ ।

6. मनस्त्वा ऽष्टूर्वन्तरिक्षमन्विहि – (कम्पम्) – 1.4.3.1

1.4.3.1(41)– अष्टु । उरु । अन्तरिक्षम् ।

अष्टूर्व(1)वृष्ट्वष्टूर्वन्तरिक्ष मन्तरिक्ष मुर्वृष्ट्वष्टूर्वन्तरिक्षम् ।

7. उप प्रयोभिरा गतमिन्दवो वामुशन्ति हि ॥ – 1.4.4.1

8. उपो ते अन्धो मद्यम् – (अन्धो ऽन्धः) - 1.4.4.1

1.4.4.1(12)– ते । अन्धः । मद्यम् ।

ते अन्धो ऽन्ध स्ते ते अन्धो मद्यम् मद्य मन्ध स्ते ते अन्धो मद्यम् ।

Verse: 10 *tepūrvo 'dyāndho'mśuragne //*

Also in adya, andhaḥ, aṁśuḥ, and agne, when te precedes.

9. ममेदिह श्रुतं हवं । – 1.4.5.1

1.4.5.1(7)– मम । इत् । इह ।

ममे दिन् मम ममे दिहे हेन् मम ममे दिह ।

1.4.5.1(8)– इत् । इह । श्रुतम् ।

इदिहे हे दिदिह श्रुत(ग्) श्रुत मिहे दिदिह श्रुतम् ।

10. अश्विनावेह गच्छतं । 1.4.7.1

11. एकादश स्थाऽफ्सुषदो = (अफ्सुषदो ऽफ्सुषदः)

1.4.10.1(8)– एकादश । स्थ । अफ्सुषदः ।

एकादश स्थ स्थै कादशैकादश स्थाऽफ्सुषदो ऽफ्सुषदः स्थै काद

शौ॒का॒द॒श॒ स्था॒प्सु॒षदः॑ ।

12. ज॒ना॒ना॒मा॒स॒न्ना॒ पा॒त्रं॑ – 1.4.13.1

13. अ॒च्यु॒ता॒ना॒म॒च्यु॒त॒क्षि॒त्त॒म॒ ए॒षः॑ – (लोपम्) - 1.4.13.1

1.4.13.1(26)– ध्रु॒वा॒णा॒म् । ध्रु॒व॒त॒मः॑ । अ॒च्यु॒ता॒ना॒म् ।

ध्रु॒वा॒णा॒म् ध्रु॒व॒त॒मो॑ ध्रु॒व॒त॒मो॑ ध्रु॒वा॒णा॒म् ध्रु॒वा॒णा॒म् ध्रु॒व॒त॒मो॑ अ॒च्यु॒ता॒ना॒
म॒च्यु॒ता॒ना॒म् ध्रु॒व॒त॒मो॑ ध्रु॒वा॒णा॒म् ध्रु॒वा॒णा॒म् ध्रु॒व॒त॒मो॑ अ॒च्यु॒ता॒ना॒म् ।

PS 12.6 Verse: 6 *movacodadhānasthepūrvaśca //*

Before gn, also when preceded by maḥ, vacaḥ, dadhānaḥ, and sthe.

14. स॒ꣳस॒र्पो॑ऽस्य॒ह॒स्प॒त्याय॑ त्वा ॥ – 1.4.14.1

15. इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ आ॒ ग॒तꣳसु॑तं॒ गी॒र्भि॒र्न॒भः॑ – 1.4.15.1

16. ने॒न्द्र॒ स॒श्र॒सि॒ दा॒शु॒षे॑ । उ॒पो॒पे॒न्नु॒ म॒घ॒व॒न् – 1.4.22.1

17. अ॒ग्ना॒ (३) इ॒ प॒त्नी॒वा॒(३)ः॑ – [अ॒ग्ना॒(३) अ॒ग्ना॒(३) इ॒] – 1.4.27.1

1.4.27.1(8)– अ॒ग्ना॒(३)इ॑ । प॒त्नी॒वा॒(३)ः॑ । स॒जूः॑ ।

अ॒ग्ना॒(३)इ॑ प॒त्नी॒वा॒(३)ः॑ प॒त्नी॒वा॒(३) अ॒ग्ना॒(३) अ॒ग्ना॒(३)इ॑ प॒त्नी॒वा॒(३)ः॑

स॒जूः॑ स॒जूः॑ प॒त्नी॒वा॒(३) अ॒ग्ना॒(३) अ॒ग्ना॒(३)इ॑ प॒त्नी॒वा॒(३)ः॑ स॒जूः॑ ।

18. उ॒त्ति॒ष्ठ॒न्नो॒ज॒सा॒ स॒ह॒ पी॒त्वा॒ शि॒प्रे॑ अ॒वे॒प॒यः॑ । – 1.4.30.1

19. वाममु श्रो दिवेदिवे वामम् – 1.4.23.1

20. शविष्ठ धृष्णवा गहि । आ त्वा पृणक्तु – 1.4.39.1

21. रक्षा माकिर्नो अघश – (लोपम्) – (माकी रक्ष रक्षा) 1.4.24.1
[Refer PS 3.8 elongation of vowel – rakSha to rakshA]

1.4.24.1(14)– रक्ष । माकिः । नः ।

रक्षा माकिर् माकी रक्ष रक्षा माकिर् नो नो माकी रक्ष
रक्षा माकिर् नः ।

1.4.24.1(15)– माकिः । नः । अघश(ग्म्)सः । (lopam)

माकिर् नो नो माकिर् माकिर् नो अघश(ग्म्)सो ऽघश(ग्म्)सो
नोमाकिर् माकिर् नो अघश(ग्म्)सः ।

22. देव भूरेरया धिया वामभाजः – 1.4.23.1

23. ईयुष्टे ये पूर्वतराम् – 1.4.33.1

(Refer PS 6.5 IyuH followed by te becomes ShTe)

1.4.33.1(1)- ईयुः । ते । ये ।

ईयुष्टे त ईयु रीयुष्टे ये ये त ईयु रीयुष्टे ये ।

24. अस्माभिरू नु प्रतिचक्ष्याऽभूदो ते यन्ति – 1.4.33.1

11) 1.4.33.1(9)– अस्माभिः । उ । नु ।

अस्माभि रु वु वस्माभि रस्माभि रू नु नुन्वस्माभि रस्माभि रू नु ।

12) 1.4.33.1(10)– उ॒ । नु॒ । प्र॒ति॒च॒क्ष्या॑ ॥

ऊ॒ नु॒ नू॒ नु॒ प्र॒ति॒च॒क्ष्या॑ प्र॒ति॒च॒क्ष्या॑ नू॒ नु॒ प्र॒ति॒च॒क्ष्या॑ ॥

25. आ॒ ति॒ष्ठ॒ वृ॒त्र॒ह॒न् रथं॑ – (वृ॒त्र॒ह॒न्ति॒ष्ठ) - 1.4.37.1

26. इ॒न्द्र॒मि॒द्ध॒री॒ वह॒तोऽप्र॒ति॒धृ॒ष्ट॒श॒व॒सं॑ – 1.4.38.1

27. कृ॒णु॒हि वि॒श्व॒तो नः॑ ॥ – (वि॒श्व॒त॒ स्क्कृ॒णु॒हि) – 1.4.42.1

PS 8.24

28. वो॒ रू॒प॒म॒भ्यै॒मि व॒य॒सा व॒यः॑ । - 1.4.43.2

3) 1.4.43.2(3)– अ॒भि । आ॒ । ए॒मि॒ ।

अ॒भ्या ऽभ्य॑ भ्यै॒म्ये॒म्या ऽभ्य॑ भ्यै॒मि ।

4) 1.4.43.2(4)– आ॒ । ए॒मि॒ । व॒य॒सा ।

ऐ॒म्ये॒म्यै॒मि व॒य॒सा व॒य॒ सै॒म्यै॒मि व॒य॒सा ।

29. वि॒ भ॒ज॒तु॒ व॒र्षि॒ष्ठे अ॒धि ना॒के॑ ॥

ए॒त॒त्ते॑ अ॒ग्ने॒ रा॒ध॒ ऐ॒ति॒ सो॒म॒च्यु॒तं त॒न्मि॒त्र॒स्य॑ प॒था न॒य॒र्त॒स्य॑

प॒था प्रे॒त॒ च॒न्द्र॒द॒क्षि॒णा – 1.4.43.2 –(अ॒धि ना॒के ना॒के ऽध्या॒धि ना॒के)

1.4.43.2(14)– अ॒धि॑ । ना॒के॑ ॥

अ॒धि॑ ना॒के॑ ना॒के॑ ऽध्या॒धि॑ ना॒के॑ ॥

30. धा॒ता रा॒तिः॑ – (अ॒लो॒प॒म् अ॒नु॒वा॒क॒म्)

ध॒ता । रा॒तिः॑ । = (रा॒ती॒ रा॒तिः॑) - 1.4.44.1

31. प्र॒यति॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन्न॒ग्ने हो॒तार॑म॒वृणी॑म॒हीह॑ ।

ऋ॒ध॒गया॑डृ॒ध॒गु॒ताऽश॑मिष्ठाः – 1.4.44.2

अ॒स्मिन् । अ॒ग्ने॑ ॥ = (अग्ने॑ ऽग्ने॑ अस्मिन्)

1.4.44.2(11)– अ॒स्मिन् । अ॒ग्ने॑ ॥ हो॒तार॑म् । (GS-1.4-31)

अ॒स्मिन् न॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ अ॒स्मिन् न॒स्मिन् न॒ग्ने हो॒तार॑(ग्म्) हो॒तार॑ म॒ग्ने
अ॒स्मिन् न॒स्मिन् न॒ग्ने हो॒तार॑म् ।

32. वि॒श्वेऽस्मे॑ ध॒त्त व॒सवो॑ व॒सूनि॑ ॥

या॒नाऽव॑ह उ॒शतो॑ दे॒व दे॒वान् तान् प्रे॑रय॒ स्वे अ॒ग्ने स॒धस्थे॑ ।

अ॒ग्ने । स॒धस्थे॑ ॥ = (सधस्थे॑ ऽग्ने॑ अग्ने॑ सधस्थे॑)

1.4.44.3(4)– अ॒ग्ने । स॒धस्थे॑ ॥

अ॒ग्ने स॒धस्थे॑ स॒धस्थे॑ ऽग्ने॑ अ॒ग्ने स॒धस्थे॑ ।

PS 12.6 Verse: 6 *movacodadhānasthepūrvaśca //*

Before gn, also when preceded by maḥ, vacaḥ, dadhānaḥ, and sthe.

33. प॒न्था॑म॒न्वे॒तवा॑ उ । अ॒पदे॑ पा॒दा प्र॒तिधा॑तवेऽक॒रु॒ताऽप॒वक्ता॑
हृ॒द्यावि॑धश्चि॒त् ॥ – 1.4.45.1

34. अ॒पा॒न्नपा॑त् प्र॒तिर॑क्ष॒न्नसु॑र्यं – 1.4.45.1

35. स॒मुद्रे॑ ते हृ॒दय॑म॒फस्व॑न्तः । – (कम्पम्) - 1.4.45.2

1.4.45.2(13)– अ॒फ्सु॑ । अ॒न्तः ॥

अ॒फ॒स्व॒न्त॒ र॒न्त॒ र॒फ॒स्वा॒(१)॒फ॒स्व॒न्तः॑ ।

[Note: Visargam of antaH is 'r' Ref PS 8.8]

36. त्वा॑ य॒ज्ञ॒प॒ते॑ ह॒वि॒र्भिः॑ । – 1.4.45.2

य॒ज्ञ॒प॒ते॑ । ह॒वि॒र्भिः॑ । = (ह॒वि॒र्भिर्, ह॒वि॒र्भिर्, य॒ज्ञ॒प॒ते॑ य॒ज्ञ॒प॒ते॑ ह॒वि॒र्भिः॑)

37. दे॒व॒कृ॒त॒मे॒नो॑ऽया॒ड॒व॒ म॒र्त्यै॒र्म॒र्त्य॑कृ॒त॒मु॒रो॒रा॑ नो॒ दे॒व॒ रि॒ष॒स्पा॒हि॑ – 1.4.45.2

50) 1.4.45.2(40)– म॒र्त्य॑कृ॒त॒म् । उ॒रोः॑ । आ॒ ।

म॒र्त्य॑कृ॒त॒ मु॒रो॒ रू॒रोर् म॒र्त्य॑कृ॒त॒म् म॒र्त्य॑कृ॒त॒ मु॒रो॒ रो॒रोर् म॒र्त्य॑कृ॒त॒म् म॒र्त्य॑कृ॒त॒ मु॒रो॒रा॑ ।

51) 1.4.45.2(40)– म॒र्त्य॑कृ॒त॒म् ।

म॒र्त्य॑कृ॒त॒मि॒ति॒ म॒र्त्य॑ – कृ॒त॒म् ।

52) 1.4.45.2(41)– उ॒रोः॑ । आ॒ । नः॑ ।

उ॒रो॒ रो॒रो॒ रू॒रो॒रा॑ नो॒ न॒ ओ॒रो॒ रू॒रो॒रा॑ नः॑ ।

38. ए॒धो॑ऽस्ये॒धि॒षी॒म॒हि॑ स॒मि॒द॒सि॑ – 1.4.45.3

39. य॒स्त्वा॑ हृ॒दा – (अ॒लो॒प॒ अ॒नु॒वा॒क॒म्) – 1.4.46.1

40. म॒न्य॑मा॒नो॑ ऽम॒र्त्यं॑ म॒र्त्यो॑ जो॒ह॒वी॒मि॑ । – 1.4.46.1

अ॒म॒र्त्य॑म् । म॒र्त्यः॑ । = (म॒र्त्यो॑ अ॒म॒र्त्य॑म्)

1.4.46.1(6)– अ॒म॒र्त्य॑म् । म॒र्त्यः॑ । जो॒ह॒वी॒मि॑ ॥

अ॒म॒र्त्य॑म् म॒र्त्यो॑ म॒र्त्यो॑ अ॒म॒र्त्य॑ म॒म॒र्त्य॑म् म॒र्त्यो॑ जो॒ह॒वी॒मि॑ जो॒ह॒वी॒मि॑ म॒र्त्यो॑

अ॒म॒र्त्य॑ म॒म॒र्त्य॑म् म॒र्त्यो॑ जो॒ह॒वी॒मि॑ ।

41. जा॒तवे॒द उ॒ लो॒कम॒ग्ने कृ॒णवः॑ स्यो॒नं । – 1.4.46.1

42. त्वे॒ सु पु॒त्र शव॒सोऽवृ॒त्रन् – 1.4.46.1 (lopam)

1.4.46.1(37)– शव॒सः । अ॒वृ॒त्रन् । का॒मका॒तयः॑ ॥

शव॒सो ऽवृ॒त्रन् न॒वृ॒त्रञ् छव॒सः शव॒सो ऽवृ॒त्रन् का॒मका॒तयः॑ का॒मका॒तयो
ऽवृ॒त्रञ् छव॒सः शव॒सो ऽवृ॒त्रन् का॒मका॒तयः॑ ।

PS 12.4 Verse: 4 *yavanahāparaḥ svarapareṣu //*

a is elided before y, v, n, and h, when these are followed by a vowel.

43. न त्वा॒मिन्द्रा॑ति रि॒च्यते॑ ॥ – 1.4.46.1

44. यदी॑ स॒बाधः॑ पि॒तरं॑ – 1.4.46.2

45. अ॒पो अ॒न्वचा॑रिषं – 1.4.46.2 (lopam)

अ॒न्वन्व॑पो ऽपो

46. हि॒क॒मस्य॑ग्ने वि॒भाव॑सुः । – 1.4.46.2 (lopam)

1.4.46.2(37)– अ॒सि । अ॒ग्ने । वि॒भाव॑सुः ॥

अ॒स्य॑ग्ने अ॒ग्ने ऽस्य॑स्य॒ग्ने वि॒भाव॑सुर् वि॒भाव॑सु॒रग्ने
ऽस्य॑स्य॒ग्ने वि॒भाव॑सुः ।

47. अ॒यं नो॑ अ॒ग्निर्व॑रिवः कृ॒णोतु॑ – 1.4.46.3

अ॒यम् । नः॑ । = (नो॑ ऽय॒मयम्)

1.4.46.3(21)– अ॒यम् । नः॑ । अ॒ग्निः । (lopam)

अ॒य॒म् नो॑ नो॑ ऽय॒ म॒य॒म् नो॑ अ॒ग्नि॒ र॒ग्नि॒र् नो॑ ऽय॒ म॒य॒म् नो॑ अ॒ग्निः॑ ।

अ॒ग्निः॑ । व॒रि॒वः॑ । = (व॒रि॒वो व॒रि॒वो अ॒ग्निः॑)

Note that In अ॒ग्निः॑, “a” is elided as per “Punrukta lopam chapter” , item no. 3 in this GS book . “

1.4.46.3(22)– नः॑ । अ॒ग्निः॑ । व॒रि॒वः॑ । (lopam)

नो॑ अ॒ग्नि॒ र॒ग्नि॒र् नो॑ नो॑ अ॒ग्नि॒र् व॒रि॒वो व॒रि॒वो ऽग्नि॒र् नो॑
नो॑ अ॒ग्नि॒र् व॒रि॒वः॑ ।

1.4.46.3(26)– अ॒य॒म् । मृ॒धः॑ । पु॒रः॑ । (lopam)

अ॒य॒म् मृ॒धो मृ॒धो ऽय॒ म॒य॒म् मृ॒धः॑ पु॒रः॑ पु॒रो मृ॒धो ऽय॒
म॒य॒म् मृ॒धः॑ पु॒रः॑ ।

48. उ॒द॒ग्ने॑ शु॒च॒य॒स्त॒व॒ वि॒ ज्यो॒ति॒षा॑ ॥ – 1.4.46.3

Section 2 - Katina Ghana panchaati

49. सोमः॑ पिब॑तु॒ यत्ते॑ – 1.4.1.2

50. अ॒यं वाँ॑ मि॒त्राव॑रुणा – 1.4.5.1

51. क॒दा च॒न स्त॑रीर॒सि – 1.4.22.1

52. वा॒मम॒द्य स॑वि॒तर्वा॑ममु – 1.4.23.1

53. ई॒युष्टे॑ ये पू॒र्वतरा॑मपश्यन् – 1.4.33.1

54. वो रू॒पम॒भ्यैमि॑ व॒यसा॑ व॒यः । – 1.4.43.2

55. अनु॑ मा॒र्ष्टु त॒नुवो॑ यद्वि॒लिष्टं॑ ॥ – 1.4.44.2

----- प्रथम काण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ----

=====

1.5 प्रथमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – (पुनराधानं)

Section 1 - General panchaati

1. वसु सं न्यदधतेदमु नो भविष्यति यदि – 1.5.1.1

2. तदस्य सहसाऽऽदिथ्सन्त सोऽरोदीघदरोदीत् – 1.5.1.1

3. अदक्षिण्यमश्रुजꣳ हि यो बर्हिषि – 1.5.1.2

4. भाग्यसान्यथ व इदमिति - 1.5.1.2

5. तं पूषाऽऽधत्त तेन – (त्रि क्रमम्) –1.5.1.2

51ST PADAM – तम् । पूषा । आ । अधत्त । तेन

6. तं त्वष्टाऽऽधत्त तेन – (त्रि क्रमम् न) – [kampam not formed here] – 1.5.1.3

7. तं धाताऽऽधत्त तेन – (त्रि क्रमम्) 1.5.1.3

1.5.1.3(29)– तम् । धाता । आ अधत्त ।

तम् धाता धाता तम् तम् धाता ऽधत्ता धत्ता धाता तम् तम् धाता ऽधत्त ।

1.5.1.3(30)– धाता । आ अधत्त । तेन ।

धाता ऽधत्ता धत्त धाता धाता धत्त तेन तेना ऽधत्त धाता धाता ऽधत्त तेन ।

1.5.1.3(31)– आ । अधत्त । तेन ।

आ ऽधत्ता धत्ता ऽधत्त तेन तेनाधत्ता ऽधत्त तेन ।

8. ऋद्धिं वेद धर्नोत्येव योऽस्यैवं – 1.5.1.3 & 1.5.1.4

9. अथो॒ शान्तिरे॒वास्यै॒षा – 1.5.1.4

10. अब्र॒वीद्यो॑ मद्दे॒वत्य॑ – (घन कम्पम्) – 1.5.1.2

40 th padam अब्र॒वीत् । यः । मद्दे॒वत्यम्॑ ।

अब्र॒वीद् यो यो॑ ऽब्र॒वीद्ब्र॒वीद् यो मद्दे॒वत्यम्॑ मद्दे॒वत्यम्॑(१) यो॑
ऽब्र॒वीद्ब्र॒वीद् यो मद्दे॒वत्यम्॑ ।

11. सैवा॒स्यर्द्धिः॑ सं वै – 1.5.2.2

12. तदक॒रुपा॑श्च॒ यजति॑ – 1.5.2.3

13. एका॒दशक॒पालम॒नु निर्व॑पेद् – (निर् णिः) – 1.5.2.5

[PS 7.2 – niH followed by n becomes N]

14. नाऽऽर्ति॑मा॒र्च्छति॑ – 1.5.2.5

15. पि॒तरं॑ च प्र॒यन्त्सु॑वः ॥ (प्रय॑श्च) 1.5.3.1

16. प्रा॒णाद॒पान॒त्यन्त॑श्चरति – 1.5.3.1

17. वस॑वश्च॒ समा॒भरन्॑ ॥ – (समा॒भर॑श्च) – 1.5.3.2

18. पु॒नर्नः॑ पा॒हि विश्व॑तः ॥ – (विश्व॑त स्पाहि) – 1.5.3.2

[PS 8.23 visargam aH followed by p, visargam becomes 's']

19. अ॒जरं॑ कृ॒त्वा ऽऽध॒त्तेऽथो॑ पू॒तम् – (त्रि क्र॑मम्)–1.5.4.1.

॥
 अ॒जर॑म् । कृ॒त्वा । आ । ध॒त्ते ।
 अ॒जर॑म् कृ॒त्वा कृ॒त्वा ऽजर॑ म॒जर॑म् कृ॒त्वा ऽध॑त्ते ध॒त्त आ
 कृ॒त्वा ऽजर॑ म॒जर॑म् कृ॒त्वा ऽध॑त्ते ।

20. इ॒त्या॒हाप॑ हु॒त ए॒वास्मै॑ – 1.5.4.2

21. बृ॒ह॒स्प॒ति॒व॒त्य॒र्चो॑प – 1.5.4.3

ऋ॒चा । उ॒प॑ । = (उ॒पा र्च॑ र्चो)

[PS 10.9 - preposition upa becomes upA, Ru become 'r'.]

22. अ॒व रु॒न्धे पु॒नरू॒र्जा॑ – 1.5.4.4

रु॒न्धे । पु॒नः॑ । = (पु॒ना रु॒न्धे)

[Refer PS 8.17 elongation of vowel sound of visargam before 'r'.]

23. य॒ज॒मा॒न॒मे॒वो॒र्जा॑ च॒ र॒य्या॒ च॒ – 1.5.4.4

24. उ॒प॒प्र॒य॒न्तो॑ अ॒ध्व॒रं॑ – (अ॒लोप॑ अ॒नुवा॒कम्) – 1.5.5.1

25. क॒कु॒त्प॒तिः॑ पृ॒थि॒व्याः॑ - 1.5.5.1

प॒तिः॑ । पृ॒थि॒व्याः॑ । = (पृ॒थि॒व्या॑ स्प॒तिष् प॒तिः)

PS 8.23- "iH" visargam becomes Sh before patiH; aH sound 's'.

26. अ॒ग्ने॑ दे॒वाꣳ इ॒हा ऽऽ *व॒ह॑ । – 1.5.5.3

अ॒ग्ने॑ । दे॒वान् । = (दे॒वाꣳ अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑)

1.5.5.3(17)– अ॒ग्ने॑ । दे॒वान् । इ॒ह ।

अ॒ग्ने॑ दे॒वान् दे॒वा(ग्म्) अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ दे॒वा(ग्म्) इ॒हे ह॒ दे॒वा(ग्म्)
अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ दे॒वा(ग्म्) इ॒ह ।

27. आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने॒ऽया॒यु॒र्मे दे॒हि व॒र्चो॒दा अ॒ग्ने॒ऽसि॑

1.5.5.3 – (अ॒ग्ने॑ अ॒ग्ने॑) (alopam)

1.5.5.3(46)– आ॒यु॒र्दाः । अ॒ग्ने॑ । अ॒सि॑ - alopam

आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने॑ अ॒ग्ने॑ आ॒यु॒र्दा आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने॑ ऽस्य॑स्य॒ग्ने॑ आ॒यु॒र्दा
आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने॑ ऽसि॑ ।

1.5.5.4(4)– अ॒सि॑ । व॒र्चः॑ । मे॒ । - lopam

अ॒सि॑ व॒र्चो॑ व॒र्चो॑ ऽस्य॑सि॒ व॒र्चो॑ मे॒ मे॒ व॒र्चो॑ ऽस्य॑सि॒ व॒र्चो॑ मे॒ ।

28. स॒प॒त्न॒दं॒भ॒नं व॑र्षि॒ष्ठे अ॒धि ना॒के॑ ॥ – 1.5.5.4
(अ॒धि ना॒के॑ ना॒के॑ अ॒ध्यधि॑ ना॒के॑)

1.5.5.4(44)– अ॒धि॑ । ना॒के॑ ॥

अ॒धि॑ ना॒के॑ ना॒के॑ अ॒ध्यधि॑ ना॒के॑ ।

29. अ॒भंः स्था॒म्भो॑ वो भ॒क्षी॒य महः॑ स्थ॒ महो॑ वो भ॒क्षी॒य
स॒हः स्थ॑ स॒हो॑ वो भ॒क्षी॒योर्जः॑ स्थो॒र्जं वः॑ – 1.5.6.1

30. यो॒ना॒वि॒है॒व स्ते॒तो मा॒ऽप॒ गा॒त – 1.5.6.1

31. विश्वरूपीरा मोर्जा विशा ऽऽगौपत्येना – 1.5.6.2

32. उप त्वाऽग्ने दिवेदिवे – 1.5.6.2

33. अग्ने त्वं नो अन्तमः । 1.5.6.2 & 1.5.6.3

(अग्ने ऽग्ने) (अन्तमो ऽन्तमः)

1.5.6.2(50)– अग्ने॑ । त्वम् । नः ।

अग्ने॑ त्वम् त्व मग्ने॑ ऽग्ने॑ त्वन्नो॑ नस्त्व मग्ने॑ ऽग्ने॑ त्वन्नः॑ ।

1.5.6.3(1)– त्वम् । नः । अन्तमः ॥

त्वन्नो॑ नस्त्वम् त्वन्नो॑ अन्तमो॑ ऽन्तमो॑ नस्त्वम् त्वन्नो॑ अन्तमः॑ ।

[PS 11.13 No elision (alopam) for 'a' of antamaH following naH]

34. स्योना मा ऽऽविशतेरा मदः । 1.5.6.3

35. कृणुहि ब्रह्मणस्पते । 1.5.6.4

कृणुहि॑ । ब्रह्मणः॑ । = (ब्रह्मणः कृणुहि)

35. तामाशिषमा शासे ऽमुष्मै – 1.5.6.4

36. एष योऽसामोपप्रयन्तः – 1.5.7.1

37. युनक्त्युपेत्याह प्रजा वै – 1.5.7.1

38. उपैत्यस्य प्रत्नामनु द्युतमित्याह – 1.5.7.1

39. पशवो वै रयिः पशून् – (रयी रयिः) - 1.5.7.2

40. ऋ॒तव॑ ऋ॒तु॒ष्वे॒व प्र॑ति – 1.5.7.3

41. द॒म ए॒वा॒स्यै॒ष उ॒प ति॑ष्ठते या॒च्चै॒वा॒स्यै॒षो॒प ति॑ष्ठते – 1.5.7.4

42. ए॒तया॑ ह॒ स्म॒ वै – 1.5.7.6

43. इ॒त्या॒है॒त॒त्त्व॒म॒सी॒द॒म॒हं भू॒या॒स॒मि॒ति वा॒वै॒त॒दा॒ह त्व॒म॒ग्ने॒
सूर्य॑वर्चा अ॒सी॒त्या॒हाऽऽशि॑षमे॒वै॒ता॒मा शा॑स्ते ॥ – 1.5.7.6

44. अ॒सुरा॑णां श॒त॒त॒र्हा॒ स्तृ॑हन्ति – 1.5.7.6

45. ता॒दृ॒गे॒व तदा॑यु॒र्दा अ॒ग्ने – (अ॒लो॒प॒म्) – 1.5.7.4

1.5.7.4(21)– आ॒यु॒र्दाः । अ॒ग्ने । अ॒सि ।

आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने अ॒ग्ने आ॒यु॒र्दा आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने ऽस्य॑स्य॒ग्ने आ॒यु॒र्दा
आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने ऽसि ।

46. व॒र्चो॑दा अ॒ग्नेऽसि॑ – (अ॒लो॒प॒म्) – 1.5.7.4

1.5.7.4(32)– व॒र्चो॑दाः । अ॒ग्ने । अ॒सि ।

व॒र्चो॑दा अ॒ग्ने अ॒ग्ने व॒र्चो॑दा व॒र्चो॑दा अ॒ग्ने ऽस्य॑स्य॒ग्ने
व॒र्चो॑दा व॒र्चो॑दा अ॒ग्ने ऽसि ।

47. त॒नू॒पा अ॒ग्नेऽसि॑ – (अ॒लो॒प॒म्) – 1.5.7.4

1.5.7.4(43)– त॒नू॒पाः । अ॒ग्ने । अ॒सि ।

त॒नू॒पा अ॒ग्ने अ॒ग्ने त॒नू॒पा स्त॒नू॒पा अ॒ग्ने ऽस्य॑स्य॒ग्ने त॒नू॒पा स्त॒नू॒पा

अग्ने ऽसि ।

48. ह्येषोऽग्ने यन्मे – (लोपम्) – 1.5.7.5

1.5.7.5(2)– हि । एषः । अग्ने ॥

ह्येष एष हि ह्येषोऽग्ने ऽग्ने एष हि ह्येषोऽग्ने ॥

49. इत्याहाम्भो ह्येता महः – 1.5.8.1

50. आहोर्जो ह्येता रेवतीः – 1.5.8.1 & 1.5.8.2

51. इहैव स्तेतो माऽप गातेत्याह – 1.5.8.2

52. इष्टकचिद्वा अन्योऽग्निः पशुचिदन्यः सञ्हितासि विश्वरूपीरिति
वथ्समभि मृशत्युपैवैनं धत्ते – (कम्पम्) – 1.5.8.2

34th padam – अन्यः । अग्निः । पशुचित् ।

अन्योऽग्नि रग्निरन्यो(श्) ऽन्योऽग्निः पशुचित् पशुचिदग्नि
रन्यो(श्) ऽन्योऽग्निः पशुचित् ।

53. गर्हपत्यमुपतिष्ठत आऽस्य वीरः - 1.5.8.3 & 1.5.8.4

54. इत्याह न स्तरीञ् रात्रिं – 1.5.8.4

55. दधात्यस्कन्दायाग्ने गृहपते – 1.5.8.5

56. हेमन्तानिन्धिषीयेति वावैतदाह – 1.5.8.5

57. यस्य पु॒त्रोऽजा॑तः स्यात् तेज॒स्व्ये॑वा॒स्य

ब्र॒ह्मव॑र्च॒सी पु॒त्रो जा॑यते॒ तामा॒शिष॒मा शा॑से ऽमु॒ष्मै – 1.5.8.5

58. रेत॑ ए॒व तथि॑सञ्चति॒ प्रैव॑ – (प्र प्र सिञ्चति) – 1.5.9.1

59. रात्रि॑या अ॒ध्यह॑र॒भि प॒शून् निः–(निर् णिष् पशून्)– 1.5.9.3

60. इ॒ममे॒वाग्नि॑ स्त॒वानि॒ स मा॑ स्तु॒तः – 1.5.9.4

61. सो ऽमु॑ल्लो॒कं ग॒त्वा पु॒नरि॒मं लो॒कम॒भ्यद्द॑ध्याय॒थ् सः – (कम्पम्)

– 1.5.9.4

15th padam – अभि । अद्दध्यायत् । सः ।

अ॒भ्यद्द॑ध्या॒ यद्द॑ध्याय॒द्भ्या(१)॒भ्यद्द॑ध्याय॒थ् स सो॑
 ऽद्द॑ध्याय॒द्भ्या(१)॒भ्यद्द॑ध्याय॒थ् सः ।

62. सर्व॑मायु॒रेत्य॑भि वा ए॒षः – (कम्पम्) – 1.5.9.5

10th padam – आयुः । एति । अभि ।

आयु॑ रे॒त्येत्यायु॑ रा॒युरेत्य॑भ्या(१)॒भ्ये॒ त्यायु॑ रा॒युरेत्य॑भि ।

63. तमो॑ रात्रि॒र्यत् – (रात्री रात्रिः) – 1.5.9.6

64. इत्याहु॑र्मनु॒ष्याये॒न्वै योऽह॑र॒ह्राह॒त्याऽथै॑नं

या॑चति॒ स इ॒न्वैत॑मुपा॒र्च्छ॒त्यथ॒ कः – 1.5.9.6 (Ghanam as per GS)

64.1 पदानि – इत् । नु । वै

घन वाक्यम् – इन् नु न्विदिन् न्वै वै न्विदिन् न्वै ।

[Ref PS 5.13 nu+vai = nvai; lopam of v]

64.2 उप । ऋच्छति । अथ । = (उपोपा च्छत्यथा ऽथ च्छति)

1.5.9.6(28)– उपा र्च्छत्यृच्छ तुपोपा र्च्छत्यथाथ च्छत्युपोपा
र्च्छत्यथ ।

65. ताञ्छन्दोभिरन्वविन्दद् – 1.5.9.7

तान् । छन्दोभिः । = ताञ्स्तान् छन्दोभिः

छन्दोभिः । अनु । = अन्वनु छन्दोभिः

1.5.9.7(16)– तान् । छन्दोभिः । अनु ।

तान् छन्दोभि इच्छन्दोभिस्ता(ग्) स्तान् छन्दोभि रन्वनु छन्दोभिस्ता(ग्)
स्तान् छन्दोभिरनु ।

66. न तत्र जाम्यस्तीत्याहुः – 1.5.9.7

67. यः पराङ् विष्वङ् प्रजया पशुभिरेति कवातिर्यङ्ग्वोप तिष्ठेत नैनं –
(पराङ् यः) – 1.5.9.7

68. पुनरा मदैतोस्तवाहं – 1.5.10.1

69. अषाढो अग्निः – (अषाढो अषाढः) – 1.5.10.1

59) 1.5.10.1(50)– अषाढः । अग्निः । बृहद्वयाः ।

अ॒षाढो॑ अ॒ग्नि॒रग्नि॑ र॒षाढो॑ अ॒षाढो॑ अ॒ग्निर् बृ॒हद्वया॑ बृ॒हद्वया॑
अ॒ग्नि॒र॒षाढो॑ अ॒षाढो॑ अ॒ग्निर् बृ॒हद्वयाः॑ ।

70. त्वत्पितारो अग्ने – (अग्ने ऽग्ने) – 1.5.10.2

1.5.10.2(7)– त्वत्पितारः । अग्ने । देवाः ।

त्वत्पितारो अग्ने ऽग्ने त्वत्पितार स्त्वत्पितारो अग्ने देवा देवा अग्ने
त्वत्पितार स्त्वत्पितारो अग्ने देवाः ।

71. तेषां छिन्नं प्रत्येतत् = छिन्नम् । प्रति । (प्रतिच्छिन्नं) – 1.5.10.4

72. वैश्वानरो न ऊत्याऽऽ प्र यातु परावतः । –

(अलोप अनुवाकम्) – 1.5.11.1

73. वैश्वानरो न ऊत्याऽऽ प्र यातु – (त्रि क्रमम्) – 1.5.11.1

74. पृष्टो विश्वा ओषधीरा विवेश । – 1.5.11.1

75. अपृणा जायमानः । – (जायमानो ऽपृणाः) – 1.5.11.2

1.5.11.2(29)– अपृणाः । जायमानः ॥

अपृणा जायमानो जायमानो ऽपृणा अपृणा जायमानः ।

76. अस्माकमग्ने मघवत्सु – 1.5.11.2

अस्माकम् । अग्ने । = (अग्ने अग्ने ऽस्माकम्)

[PS 12.7 - 'a' in asmAkam elides/lopam]

1.5.11.2(38)– अ॒स्माक॑म् । अ॒ग्ने॑ । म॒घव॑त्सु ।

अ॒स्माक॑ म॒ग्ने अ॒ग्ने ऽस्माक॑ म॒स्माक॑ म॒ग्ने म॒घव॑त्सु म॒घव॑त्स्व॒ग्ने
ऽस्माक॑ म॒स्माक॑ म॒ग्ने म॒घव॑त्सु ।

77. अ॒व य॒ज्ञेभि॑रीमहे ह॒विर्भिः॑–(ह॒विर्भिर् ह॒विर्भिः॑) 1.5.11.3

78. अ॒नाग॑सो अ॒दित॑ये स्याम ॥ 1.5.11.4

(अ॒दित॑ये अ॒दित॑ये ऽना॑गसो ऽना॑गसो अ॒दित॑ये)

1.5.11.4(3)– अ॒नाग॑सः । अ॒दित॑ये । स्याम ॥

अ॒नाग॑सो अ॒दित॑ये अ॒दित॑ये ऽना॑गसो ऽना॑गसो अ॒दित॑ये स्याम
स्या॒मादित॑ये ऽना॑गसो ऽना॑गसो अ॒दित॑ये स्याम ।

79. म॒रुतो॑ य॒द्धवो॑ दि॒वः – 1.5.11.4

80. या॒ वः श॒र्म – 1.5.11.5

81. आ॒ तू न॑ उप॒ गन्त॑न ॥ 1.5.11.4 & 1.5.11.5 (Ghanam as per GS)

81.1 प॒दानि॑ – आ । तु । नः ।

घन॑ वाक्यम् – आ तु त्वा तू नो न॒ स्त्वा तू नः॑ ।

82. अ॒दिति॑र्न उ॒रुष्य॑त्व॒दितिः॑ श॒र्म य॑च्छतु ।

अ॒दितिः॑ पा॒त्व॒हसः॑ ॥ म॒हीमू॑षु मा॒तर॑म् – 1.5.11.5

82.1 पा॒तु । अ॒हसः॑ = (अ॒हसो॑ अ॒हस्पा॑तु)

1.5.11.5(28)– अ॒दि॒तिः॑ । पा॒तु॑ । अ॒(ग्म्)ह॒सः॑ ॥

अ॒दि॒तिः॑ पा॒तु॑ पा॒त्वदि॒ति र॒दि॒तिः॑ पा॒त्व(ग्म्)ह॒सो॑ अ॒(ग्म्)ह॒स

स्या॒त्वदि॒ति र॒दि॒तिः॑ पा॒त्व(ग्म्)ह॒सः॑ । (Ghanam as per GS)

82.2 प॒दानि॑ – म॒हीम् । उ॒ । सु॒ । मा॒तरम्॑ ॥

घन वाक्यम् – म॒ही॑ मु॒ वु म॒हीम् म॒ही॑ मू॒ षु सू॑ म॒हीम् म॒ही॑ मू॒ षु ।

82.3 प॒दानि॑ – उ॒ सु॒ मा॒तरम्॑ ॥

घन वाक्यम् – ऊ॒ षु सू॑ षु मा॒तरम्॑ मा॒तर॒ञ् सू॑ षु मा॒तरम्॑ ॥

Section 2 - Katina Ghana panchaati

83. दे॒वा॒सु॒राः॑ सँय॒त्ता आ॒सन्ते॑ दे॒वा वि॒जय॑ – 1.5.1.1

84. पू॒षाऽऽर्द्ध॒न्तोत् तस्मात् पौ॒ष्णाः॑ – 1.5.1.3

85. दे॒हि वर्चो॑दा अ॒ग्नेऽसि॑ – 1.5.5.4

86. सं प॒श्यामि॑ प्र॒जा अ॒हमि॒डप्र॒जसः॑ – 1.5.6.1

87. स॒हि॒ताऽसि॑ विश्व॒रूपी॑रा मो॒र्जा – 1.5.6.2

88. अ॒यज्ञो॑ वा ए॒ष योऽसामो॑प॒प्रय॒न्तः॑ – 1.5.7.1

89. अ॒ग्नि॒हो॒त्रं जु॒होति॑ यदे॒व किं॑ – 1.5.9.1

90. त्व॒ष्टा रू॒पाणि॑ वि॒करोति॑ – 1.5.9.2

91. रा॒त्रिं प्रा॒विश॑न्ते दे॒वा ही॒ना – 1.5.9.3

92. आ॒दि॒त्यो वा अ॒स्मा॒ल्लो॒का॒द॒मुं – 1.5.9.4
93. ए॒वं वि॒द्वान॒ग्नि॒मु॒प॒ति॒ष्ठ॒ते – 1.5.9.5
94. न॒क्त॒मु॒प॒ति॒ष्ठ॒ते ज्यो॒ति॒षै॒व – 1.5.9.6
95. आ॒हि॒ता॒ग्ने॒रा॒शी र्य॒द॒ग्नि॒मु॒प॒ति॒ष्ठ॒ते – 1.5.9.7
96. म॒म॒ नाम॒ प्र॒थ॒मं जा॒त॒वे॒दः – 1.5.10.1
97. वै॒श्वान॒रो न ऊ॒त्याऽऽ प्र या॒तु॒ परा॒व॒तः । 1.5.11.1

=====

----- प्रथम काण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः -----

1.6 प्रथमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – (याजमानकाण्डं)

Section 1 - General panchaati

1. जि॒न्वा॒ज्य॒स्या॒ज्य॒मसि॑ स॒त्यस्य॑ स॒त्यम॑सि – 1.6.1.1

2. अ॒स्मै वो॒ढवे॑ जा॒तवे॑दः ॥ – 1.6.2.1

3. य॒न्मे अ॒ग्ने अ॒स्य य॒ज्ञस्य॑ – 1.6.2.1

1.6.2.1(46)– मे । अ॒ग्ने । अ॒स्य ।

मे अ॒ग्ने ऽग्ने॑ मे मे अ॒ग्ने अ॒स्यास्या॑ग्ने मे मे अ॒ग्ने अ॒स्य ।

4. वा॒गस्यै॑न्द्नी॒ सप॑त्न॒क्षय॑णी वा॒चा मे॑न्द्रि॒येणा॑ ऽऽवि॒श – (कम्पम्) 1.6.2.2

1.6.2.2(47)– वाक् । अ॒सि । ऐ॒न्द्नी ।

वा॒गस्य॑सि वाग् वा॒गस्यै॑न्द्र्यै॑(१)न्द्र्य॑सि वाग् वा॒गस्यै॑न्द्नी ।

5. अ॒हं दे॒वय॑ज्यया चक्षु॒ष्मान् भू॑यासम् – 1.6.2.3

(चक्षु॒ष्माञ् श्रक्षु॑ष्मान्)

6. सु॒रूप॑वर्षवर्ण॒ एही॑मान् भ॒द्रान् दु॒र्याञ् अ॒भ्येहि॑ मामनु॒व्रता॑

न्यु॒ शी॒र्षाणि॑ मृ॒द्वमि॑ड ए॒ह्यदि॑त ए॒हि सर॑स्वत्येहि

रन्ति॑रसि र॒मति॑रसि सू॒नर्य॑सि जु॒ष्टे जु॒ष्टिं तेऽशी॑योप॒हूत

उप॒ह्वं तेऽशी॑य सा मे – 1.6.3.1 & 1.6.3.2

7. य॒ज्ञो दे॒वाञ् अ॒प्ये॒त्वस्मा॑स्वि॒न्दः – 1.6.3.2

8. अगन्म सुवः सुवरगन्म सन्दृशः – 1.6.6.1

(Ghana vaakyam given in GS)

द्वि पदम् = अगन्म । सुवः । सुवः । अगन्म । सन्दृशः ।

पदानि – अगन्म सुवः सुवः

घन वाक्यम् – अगन्म सुवः सुव रगन्मा गन्म सुवः सुवः ॥

[Note: When dvipadam comes some ghana paddhatis recite only 6 padams, and not 7 padams. But in the above ghanam, 7 padams given]

सुवः सुवः ॥

8.2 पदानि – सुवः अगन्म सन्दृशः ।

घन वाक्यम् – सुव रगन्मागन्म सुवः सुव रगन्म सन्दृशः

सन्दृशो ऽगन्म सुवः सुव रगन्म सन्दृशः ॥

9. तस्मै ते माऽऽ वृक्षि सुभूरसि – (त्रि क्रमम्) 1.6.6.1

10. समिद्धो अग्ने मे दीदिहि – 1.6.6.2

(अग्ने ऽग्ने) (मे अग्ने)

1.6.6.2(22)– अग्ने । मे । दीदिहि ।

अग्ने मे मे अग्ने ऽग्ने मे दीदिहि दीदिहि मे अग्ने ऽग्ने मे दीदिहि ।

11. सो अस्माꣳ अधिपतीन् – (अस्माꣳ अस्मान्) – 1.6.6.4

1.6.6.4(11)– सः । अस्मान् । अधिपतीन् ।

सो अस्मा(ग्म्) अस्मान् थ्स सो अस्मा(ग्म्) अधिपती नधिपती नस्मान्

थ्स सो अस्मा(ग्म्) अधिपतीन् ।

12. गोमा॑ अ॒ग्नेऽवि॑मा॒ अ॒श्वी॑ य॒ज्ञो नृ॒वथ्स॑खा – (कम्पम्) - 1.6.6.4

1.6.6.4(22)– अ॒श्वी॑ । य॒ज्ञः । नृ॒वथ्स॑खा ।

अ॒श्वी॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञो(१)॑ ऽश्व॑य॒श्वी॑ य॒ज्ञो नृ॒वथ्स॑खा नृ॒वथ्स॑खा य॒ज्ञो(१)॑
ऽश्व॑य॒श्वी॑ य॒ज्ञो नृ॒वथ्स॑खा ।

13. गोमा॑ अ॒ग्नेऽवि॑मा॒ अ॒श्वी॑ य॒ज्ञो नृ॒वथ्स॑खा – 1.6.6.4

(अ॒वि॒मा॒ अ॒वि॒मा॒ अ॒ग्ने)

PS Ref - 9.21 avimAn - n becomes (gm) before following vowel.
Same for idAvAn given next.

1.6.6.4(19)– गो॒मा॒न् । अ॒ग्ने॑ । अ॒वि॒मा॒न् ।

गो॒मा(ग्म्)॑ अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ गो॒मा॒न् गो॒मा(ग्म्)॑ अ॒ग्ने॑ ऽवि॒मा(ग्म्)॑ अ॒वि॒मा(ग्म्)॑
अ॒ग्ने॑ गो॒मा॒न् गो॒मा(ग्म्)॑ अ॒ग्ने॑ ऽवि॒मा॒न् ।

14. इ॒डावा॑ अ॒ ए॒षो॑ अ॒सुर॑ – (इ॒डावा॑ इ॒डावा॑न्) – 1.6.6.4

15. क॒स्य॑ वा॒ऽह॑ दे॒वा य॒ज्ञम् – 1.6.7.1

16. आ॒वनी॑यो॒ऽन्तरा॑ऽग्नी॒ पशू॑नां – 1.6.7.1&1.6.7.2

17. अ॒मावा॑स्या॒यामे॒तद्ध्ये॑तयो॒राय॑तनमु॒पस्ती॑र्यः॒ पूर्व॑श्चा॒ग्निर॑पर॒श्चेत्या॑हु
र्मनु॑ष्या॒ इन्वा॑ उप॒स्तीर्ण॑मिच्छन्ति॒ किमु॑ दे॒वाः – 1.6.7.3

18. उ॒पव॑सेत् पितृ॒देव॑त्यः स्यात् – (प्रच॑यम्) – 1.6.7.3

उ॒पव॑सेत् । पितृ॒देव॑त्यः । स्यात् ।

19. अ॒पोऽश्न॑ति॒ तन्ने॑वा॒शितं॑ नेव – (कम्पम्) – 1.6.7.4

1.6.7.4(19)- अपः । अश्जाति । तत् ।

अपो ऽश्जात्यश्जात्यपो(श्) ऽपो ऽश्जाति तत् तदश्जात्यपो(श्) ऽपो
 ऽश्जाति तत् ।

20. अनयैवैनाः प्र णयति – 1.6.8.2 एनाः । प्र । = (प्र प्रैनाः)

21. पितृदेवत्यानि स्युर्यथ सह – (प्रचयम्) – 1.6.8.2

पितृदेवत्यानि । स्युः । यत् । सह ।

22. वत्रं नेदन्त्यति वाचं मनो वावैता नाति नेदन्तीति मनसा – 1.6.8.1

23. उखां चाधि श्रयत्यव च हन्ति – 1.6.9.3

24. एताभिरेवोप सादयेत् – 1.6.10.3

25. अथ ब्राह्मणोऽनाशीर्केण – 1.6.10.4

26. वागस्यैन्द्री सपन्नक्षयणी वाचा मेन्द्रियेणाऽऽविशेत्याहैन्द्री

वै वाक् – (कम्पम्) 1.6.10.6

1.6.10.6(18)- वाक् । असि । ऐन्द्री ।

वागस्यसि वाग् वागस्यै न्दर्यै(श्)न्दर्यसि वाग् वागस्यैन्द्री ।

27. यज्ञो वै सूनुता ऽऽश्रावयेत्यैवैनामहत् – 1.6.11.2

28. यजेत्युदनैषीद्ये यजामह इत्युपाऽऽसदद्वषट्कारेण – 1.6.11.3

29. प्रावर्षयन्नभ्यस्तनयन् – (कम्पम्) - 1.6.11.4

1.6.11.4(6)- अ॒व॒र्ष॒यन् । अ॒भि । अ॒स्त॒न॒यन् ।

अ॒व॒र्ष॒यन् न॒भ्या(१)भ्य॒व॒र्ष॒यन् न॒व॒र्ष॒यन् न॒भ्य॒स्त॒न॒यन् न॒स्त॒न॒यन्
न॒भ्य॒व॒र्ष॒यन् न॒व॒र्ष॒यन् न॒भ्य॒स्त॒न॒यन् ।

30. य॒था॒पूर्॒व॑ क॒ल्प॒न्ते क॒ल्प॒न्तेऽस्मै – 1.6.11.5

31. अ॒मुं द॒भे॒य॒मि॒त्या॒है॒त॒या॒ वै – 1.6.11.6

32. च॒क्षु॒ष्मा॒न् भू॒या॒स॒मि – (च॒क्षु॒ष्मा॒ञ्च श्र॒क्षु॒ष्मा॒न्) -1.6.11.5

33. च॒क्षु॒रा॒त्म॒न् ध॒त्ते – (आ॒त्म॒ञ्च श्र॒क्षुः) 1.6.11.5

34. इ॒त्या॒हे॒न्द्रि॒या॒व्ये॒वा॒न्ना॒दः 1.6.11.6

35. इ॒न्द्रं॑ वा॒ विश्व॑त॒स्परि॒ ह॒वा॒म॒हे – (अ॒लोप॑ अ॒नु॒वा॒क॒म्) – 1.6.12.1

36. क्ष॒त्र॒म॒नु॒ स॒हो॑ य॒ज॒त्रे॒न्द्र – 1.6.12.2

(सहो ऽनु) = Ghane lopam)

(सहो अन्वनु) = (Ghane lopam, alopam in jatai)

1.6.12.2(1)- क्ष॒त्र॒म् । अ॒नु॒ । स॒हः॑ । (as per ghana vaakyam)

क्ष॒त्र॒ म॒न्व॒नु॒ क्ष॒त्र॒म् क्ष॒त्र॒ म॒नु॒ स॒हः॑ स॒हो॑ ऽनु॒ क्ष॒त्र॒म् क्ष॒त्र॒ म॒नु॒ स॒हः॑ ।

1.6.12.2(2)- अ॒नु॒ । स॒हः॑ । य॒ज॒त्र॒ । (as per ghana vaakyam)

अ॒नु॒ स॒हः॑ स॒हो॑ अ॒न्व॒नु॒ स॒हो॑ य॒ज॒त्र॒ य॒ज॒त्र॒ स॒हो॑ अ॒न्व॒नु॒ स॒हो॑ य॒ज॒त्र॒ ।

2) 1.6.12.2(2)– अनु॑ । सहः॑ । (as per Jataa vaakyam)

अनु॑ सहः॑ सहो॑ अन्वनु॑ सहः॑ ।

37. सत्रा॑ ते विश्व॑मनु॑ वृत्र॑हत्ये॑ ॥ – 1.6.12.1

[(वृत्र॑हत्ये॑ ऽनु॑ विश्वं) = Ghane lopam]

[(वृत्र॑हत्ये॑ अन्वनु॑) (Ghane alopam, lopam in jatai)

1.6.12.1(47)– विश्व॑म् । अनु॑ । वृत्र॑हत्ये॑ ॥ (as per ghana vaakyam)

विश्व॑ मन्वनु॑ विश्वं॑ विश्व॑ मनु॑ वृत्र॑हत्ये॑ वृत्र॑हत्ये॑ ऽनु॑ विश्वं॑

विश्व॑ मनु॑ वृत्र॑हत्ये॑ ।

1.6.12.1(48)– अनु॑ । वृत्र॑हत्ये॑ ॥ (as per Jataa vaakyam)

अनु॑ वृत्र॑हत्ये॑ वृत्र॑हत्ये॑ अन्वनु॑ वृत्र॑हत्ये॑ ।

38. ऋषि॑र्ह दीर्घ॑श्रुत्तम – 1.6.12.2

(Ghana vaakyam given in GS)

38.1 पदानि॑ – ऋषिः॑ । ह॑ । दीर्घ॑श्रुत्तमः॑ ।

घन वाक्यम् – ऋषि॑र्ह हर॑षिर्ह॑ ऋषि॑र्ह॑

दीर्घ॑श्रुत्तमो॑ दीर्घ॑श्रुत्तमो॑ ह॑र्षिर्ह॑ ऋषि॑र्ह॑ दीर्घ॑श्रुत्तमः॑ ।

39. प॒क्वमै॑रय॒ आ सूर्य॑म् – 1.6.12.3

40. गाय॑त्रिणो गाय॑त्रिणो ऽर्च॑न्त्य॒र्कम॑र्किणः – 1.6.12.2 & 1.6.12.3

41. अ॒हो॒मुचे॒ प्र भ॑रेम – (अ॒हो॒मुचे॒ ऽहो॒मुचे) – 1.6.12.3

1.6.12.3(11)– अ॒(ग्म्)हो॒मुचे॑ ॥ प्र॑ । भ॒रेम॑ ।

अ(ग्म्)होमुचे प्र प्रा(ग्म्)होमुचे ऽ(ग्म्)होमुचे प्र भरेम भरेम

प्रा(ग्म्)होमुचे ऽ(ग्म्)होमुचे प्र भरेम । ("che" loses its svaritam)

42. पार्यादिन्द्रमहः । – (अहो अहः) – 1.6.12.3

1.6.12.3(34)– पार्यात् । इन्द्रम् । अहः ॥

पार्यादिन्द्र मिन्द्रम् पार्यात् पार्यादिन्द्र महो अह इन्द्रम् पार्यात्
पार्यादिन्द्र महः ।

43. अनवस्ते रथम् – 1.6.12.6 – अनवः । ते । = (ते ऽनवो ऽनवः)

1.6.12.6(15)– अनवः । ते । रथम् ।

अनवस्ते ते ऽनवो ऽनव स्ते रथ(ग्म्) रथम् ते ऽनवो ऽनवस्ते रथम् ।

44. अ॒हसो यत्र – (अ॒हसो अ॒हसः) – 1.6.12.3 (alopam)

1.6.12.3(37)– अ(ग्म्)हसः । यत्र । पीपरत् ।

अ(ग्म्)हसो यत्र यत्रा(ग्म्)हसो अ(ग्म्)हसो यत्र पीपरत् पीपरद्
यत्रा(ग्म्)हसो अ(ग्म्)हसो यत्र पीपरत् ।

45. अ॒धस्पदं तमीं कृ॒धि यो अ॒स्मा॒ अ॒भिदा॒सति ॥ – 1.6.12.4

कृ॒धि । यः । = । (कृ॒धि यो य स्कृ॒धि) । (अ॒स्मा॒ अ॒स्मान्)

1.6.12.4(24)– कृ॒धि॒ । यः॑ । अ॒स्मान् ।

कृ॒धि॒ यो॒ य॒ स्कृ॒धि॒ कृ॒धि॒ यो॒ अ॒स्मा॒(ग्म्)॒ अ॒स्मान् । य॒स्कृ॒धि॒
कृ॒धि॒ यो॒ अ॒स्मान् ।

46. अ॒पा॒नु॒दो॒ ज॒न॒म॒मि॒त्र॒य॒न्त॒मु॒रुं॑ दे॒वे॒भ्यो॑ अ॒कृ॒णो॒रु॒ लो॒कं॑ ॥ –1.6.12.4

अ॒प॒ । अ॒नु॒दः॑ । = (अ॒पा॒नु॒दो॒ ऽनु॒दो॒ अ॒पा॒पा॒नु॒दः॑)

1.6.12.4(36)– अ॒प॒ । अ॒नु॒दः॑ । ज॒न॒म् ।

अ॒पा॒नु॒दो॒ ऽनु॒दो॒ अ॒पा॒पा॒नु॒दो॒ ज॒न॒म्॑ ज॒न॒ म॒नु॒दो॒ अ॒पा॒पा॒नु॒दो॒ ज॒न॒म्॑ ।

47. भा॒मि॒तो॒ ऽमि॒त्र॒स्या॒ऽभि॒दा॒स॒तः॑ ॥ – 1.6.12.5

अ॒मि॒त्र॒स्य॑ । अ॒भि॒दा॒स॒तः॑ । = (अ॒भि॒दा॒स॒दो॒ अ॒भि॒दा॒स॒दो॒ अ॒मि॒त्र॒स्य॑)

1.6.12.5(28)– अ॒मि॒त्र॒स्य॑ । अ॒भि॒दा॒स॒तः॑ ॥

अ॒मि॒त्र॒स्या॑ भि॒दा॒स॒तो॒ अ॒भि॒दा॒स॒तो॒ अ॒मि॒त्र॒स्या॑ मि॒त्र॒स्या॑ भि॒दा॒स॒तः॑ ।

48. अ॒व॒र्द्ध॒य॒न्न॒ह॒ये॒ ह॒न्त॒वा॒ उ॒ ॥ – 1.6.12.6 - lopam

1.6.12.6(29)– अ॒ह॒ये॑ । ह॒न्त॒वै॑ । उ॒ ॥

अ॒ह॒ये॑ ह॒न्त॒वै॑ ह॒न्त॒वा॒ अ॒ह॒ये॑ ऽह॒ये॑ ह॒न्त॒वा॒ उ॒ वु॒ ह॒न्त॒वा॒ अ॒ह॒ये॑
ऽह॒ये॑ ह॒न्त॒वा॒ उ॒ ।

49. अ॒न॒श्वा॒सो॒ ये॒ प॒व॒यो॒ऽर॒था॑ – (लोपम्) - 1.6.12.6

1.6.12.6(42)– अ॒न॒श्वा॒सः॑ । ये॑ । प॒व॒यः॑ । (GS1.6–49)

अ॒नश्वा॑सो॒ ये॒ ये॒ ऽन॑श्वा॒सो॒ ऽन॑श्वा॒सो॒ ये॒ प॒वयः॒॑ प॒वयो॒॑ ये॒ ऽन॑श्वा॒सो॒
॒ ऽन॑श्वा॒सो॒ ये॒ प॒वयः॑ ।

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

50. सं॒ त्वा॒ सिञ्च॑मि॒ यजु॑षा – 1.6.1.1
51. अ॒ग्नि॑र्मा॒ दुरि॑ष्टात् पातु – 1.6.3.1
52. अ॒गन्म॑ सु॒वः॒ सुव॑रगन्म – 1.6.6.1
53. ब॒भूव॑ स॒ प्रज॑जे॒ स वा॑वृधे । - 1.6.6.4
54. वा आ॒र॒ण्यमि॑न्द्रि॒यमे॒व – 1.6.7.4
55. ए॒वैनं॑ यु॒नक्ति॑ य॒ज्ञस्य॑ - 1.6.10.2
56. कुरु॑ते सँव॒थ्सरे॑ – 1.6.10.3
57. यो वै स॑प्तद॒शं प्र॑जापतिं – 1.6.11.1
58. उ॒दय॑नं॒ वैद॑ प्रति॒ष्ठिते॑नारि॒ष्टेन॑ – 1.6.11.2
59. श्रौ॒षडि॑त्युपा॒वासा॑ग्यजे॒त्युद॑नैषी॒द्ये य॑जामह – 1.6.11.3
60. अ॒जन॑यन्॒ ये य॑जामह॒ इति॑ – 1.6.11.4

---- प्रथम काण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ----

=====

1.7 प्रथमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः - (याजमान ब्राह्मणं)

Section 1 - General panchaati

1 तामा॒ह्रिय॑माणाम॒भि मन्त्र॑येत॒ सुरूप॑वर्षवर्ण॒ एही॑ति प॒शवः॑ - (कम्पम्) -

1.7.1.1

1.7.1.1(19)- ताम् । आ॒ह्रिय॑माणाम् । अ॒भि ।

ता मा॒ह्रिय॑माणा मा॒ह्रिय॑माणाम् ताम् ता मा॒ह्रिय॑माणा म॒भ्या(१)भ्या॑हि
यमा॒णाम् ताम् ता मा॒ह्रिय॑माणा म॒भि ।

2 य॒ज्ञोऽसुरा॑ अदुहत् - (असुरा॑ असुरान्) -1.7.1.1

1.7.1.1(39)- असुरान् । अदुहत् । ते ।

असुरा(ग्म्) अदुह ददुह दसुरा(ग्म्) असुरा(ग्म्) अदुहत् ते ते
ऽदुहदसुरा(ग्म्) असुरा(ग्म्) अदुहत् ते ।

3 सा मे स॒त्याऽऽशी॑रस्य य॒ज्ञस्य॑ - 1.7.1.2

4 स्तना॑ इडोपहू॒तेति॑ वा॒युर्व॒थ्सो यर्हि॑ हो॒तेडामु॑पह्वयेत
तर्हि॑ यजमानः - 1.7.1.2

5 स त्वा इडामु॑प ह्वयेत॒ य इडामु॑पहूयात्मान॒ मिडायामु॑पह्वयेतेति
सा नः॑ प्रि॒या सु॒प्रतू॑र्तिर्म॒घोनी॒त्याहे॑डामेव - 1.7.1.4

6 अक्षि॑तिमेवोपैति कुर्वतो मे मोप दसदित्याह - 1.7.1.6

7 सा न छिन॑त्ती(३) इति छिन॑त्तीति होवाच - 1.7.2.1

8 न छिन॑त्ती(३) इति न छिन॑त्तीति होवाच - 1.7.2.4

9 वाव तौ तत् पर्यवदतां या यज्ञे – 1.7.2.2

10. दक्षिणैवास्यैषाऽथो यज्ञस्यैव छिद्रमपि दधाति – 1.7.3.1 –
(अपि छिद्रम्)

11. तदन्वाहार्यस्यान्वाहार्यत्वं – 1.7.3.2

12. यज्ञेन वा इष्टी पक्वेन पूर्ती – 1.7.3.3

13. स त्वेवेष्टापूर्ती प्रजापतेः - 1.7.3.3

14. वै देवा उज्जितिमनूदजयन् – 1.7.4.2

15. तर्हि ब्रूयादेमा अगमन्नाशिषः – 1.7.4.3

16. पशूनाप्नोत्यास्य प्रजायां – 1.7.4.6

17. ध्रुवामेवाऽऽप्याययति तामाप्यायमानां – 1.7.5.1

18. लोकाननपजय्यमभ्यजयन् – (कम्पम्) - 1.7.5.4

1.7.5.4(19)– लोकान् । अनपजय्यम् । अभि ।

लोका ननपजय्य मनपजय्यम् लोकान् लोका ननपजय्य मभ्यां(1)भ्य
नपजय्यम् लोकान् लोका ननपजय्य मभि ।

19. तस्मै ते मा ऽऽ वृक्षीत्याह – (त्रि क्रमम्) - 1.7.6.1

20. इत्येष वा अस्य लोकस्य प्रत्यवरोहो यदाहेदमहममुं – 1.7.6.2

21. समिद्धो अग्ने मे दीदिहि समेद्धा ते – 1.7.6.4 – lopam

1.7.6.4(9)– समेद्धा । ते । अग्ने ।

समेद्धा ते ते समेद्धा समेद्धा ते अग्ने ऽग्ने ते समेद्धा समेद्धा ते अग्ने ।

22. यज्ञ एति न नि वर्तते पुनः – 1.7.6.7

23. तमभि नि वर्तते – (कम्पम्) - 1.7.6.7

1.7.6.7(20)– अभि । नि । वर्तते ।

अभि नि न्या(१)भ्यभि नि वर्तते वर्तते न्या(१)भ्यभि नि वर्तते ।

24. अन्तरमृतमप्सु भेषजम् – (कम्पम्) - 1.7.7.2

1.7.7.2(2)– अमृतम् । अप्सु । भेषजम् ।

अमृत मप्स्वा(१)फ्स्वमृत ममृत मप्सु भेषजम् भेषज
मप्स्वमृत ममृत मप्सु भेषजम् ।

25. देव सवितः प्र सुव – (अलोप अनुवाकम्) – 1.7.7.1

26. पतत्री ते नोऽग्नयः पप्रयः पारयन्तु ॥ – 1.7.7.2

ते । नः । अग्नयः । पप्रयः । पारयन्तु ॥

(Ghanam given in GS)

26.1 पदानि – ते नः अग्नयः

घन वाक्यम्–ते नो नस्ते ते नोऽग्नयो अग्नयो न स्ते ते

नोऽग्नयः । alopam

26.2 पदानि – नः अ॒ग्नयः॑ प॒प्रयः॑

घन वाक्यम् – नो॒ऽग्नयो॑ अ॒ग्नयो॑ नो॒ नो॒ऽग्नयः॑ प॒प्रयः॑ प॒प्रयो॑
अ॒ग्नयो॑ नो॒ नो॒ऽग्नयः॑ प॒प्रयः॑ । alopam

26.3 पदानि – अ॒ग्नयः॑ प॒प्रयः॑ पा॒रयन्तु॑

घन वाक्यम् – 1.7.7.2(63)– अ॒ग्नयः॑ । प॒प्रयः॑ । पा॒रयन्तु॑ ॥
अ॒ग्नयः॑ प॒प्रयः॑ प॒प्रयो॑ अ॒ग्नयो॑ ऽग्नयः॑ प॒प्रयः॑ पा॒रयन्तु॑ पा॒रयन्तु॑ प॒प्रयो॑
अ॒ग्नयो॑ ऽग्नयः॑ प॒प्रयः॑ पा॒रयन्तु॑ । LOPAM

27. दे॒वस्या॒ह॒ स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ – (अलोप अनुवाकम्) - 1.7.8.1

28. उ॒त स्मा॒स्य द्र॒वतस्तु॑रण्यतः – 1.7.8.3

29. आ॒ मा॒ वाज॑स्य प्र॒सवः॑ – 1.7.8.3

30. आ॒ मा॒ गन्तां॑ पि॒तरा॑ मा॒तरा॑ चा॒ऽऽ मा॒ सोमः॑ – 1.7.8.3&1.7.8.4

31. स॒मध॑द्ध्व॒मजी॑जिपत वनस्पतय – 1.7.8.4

अ॒जीजि॑पत । व॒नस्प॑तयः । = (व॒नस्प॑तय ऽजीजिपतो)

1.7.8.4(37)– अ॒जीजि॑पत । व॒नस्प॑तयः । इन्द्र॑म् ।

अ॒जीजि॑पत व॒नस्प॑तयो व॒नस्प॑तयो ऽजीजिपता जीजिपत व॒नस्प॑तय
इन्द्र॑ मिन्द्रं व॒नस्प॑तयो ऽजीजिपता जीजिपत व॒नस्प॑तय इन्द्र॑म् ।

32. क्ष॒त्रस्यो॑ल्ब॒मसि॑ क्ष॒त्रस्य॑ यो॒निर॑सि – (अलोप अनुवाकम्) - 1.7.9.1

33. अ॒न्नाय॑ त्वा॒ऽन्ना॑द्याय त्वा॒ वाजा॑य – 1.7.9.2

34. जा॒य ए॒हि सु॒वो रो॒हाव॑ रो॒हाव॑ हि सु॒वर॒हं

ना॒वु॒भयोः॑ सु॒वः – 1.7.9.1 (visargam = “r” for सु॒वः)

1.7.9.1(9)– इ॒हि । सु॒वः । रो॒हाव॑ ।

इ॒हि सु॒वः सु॒व रि॒हीहि॑ सु॒वो रो॒हाव॑ रो॒हाव॑ सु॒व रि॒हीहि॑ सु॒वो रो॒हाव॑ ।

35. वा॒जस्ये॒मं प्र॒सवः॑ – 1.7.10.1

36. अ॒ग्ने अ॒च्छा व॒देह॑ नः॒ प्रति॑ नः सु॒मना॑ भव । – lopam

1.7.10.2(6)– अ॒ग्ने॑ । अ॒च्छ॑ । व॒द ।

अ॒ग्ने अ॒च्छा च्छा॒ग्ने ऽग्ने॑ अ॒च्छा व॒द व॒दा च्छा॒ग्ने ऽग्ने॑ अ॒च्छा व॒द ।

36a. प्र॒ णो॑ य॒च्छ भु॒वस्प॑ते ध॒नदा॑ अ॒सि न॒स्त्वं ॥ – 1.7.10.2

प॒ते । ध॒नदाः॑ । = (ध॒नदा॑ स्प॒ते) , अ॒सि । नः॑ । = (नो॑ ऽस्य॒सि)

1.7.10.2(20)– ध॒नदाः॑ । अ॒सि । नः॑ ।

ध॒नदा॑ अ॒स्य॒सि ध॒नदा॑ ध॒नदा॑ अ॒सि नो॑ नो॑ ऽसि॑ ध॒नदा॑ ध॒नदा॑
अ॒सि नः॑ ।

37. अ॒ग्निरे॒काक्ष॑रेण – (अलोप अनुवाकम्)– 1.7.11.1

38. वि॒ष्णुस्त्र्य॑क्षरेण॒ त्रीन् – 1.7.11.1

त्र्य॑क्षरेण । त्रीन् । = (त्री॑ स्त्री॑ त्र्य॑क्षरेण)

PS 6.14 - trIn followed by t becomes “trl(gg) st”

39. च॒तुष्प॑दः प॒शूनु॑दजयत् – (प॒शू॑ श्रुतुष्पदः) – 1.7.11.1

40. उ॒पया॑म॒गृही॑तो॒ऽसि नृ॑षदं त्वा – (अलोप अनुवाकम्)– 1.7.12.1

41. स हि घृ॒णिरु॒रुर्व॑राय गा॒तुः ।

स प्र॒त्युदै॑द् ध॒रु॒णो॒ मद्ध्वः॑ –1.7.12.2

42. अ॒न्वह॒ मासा॒ अ॒न्वि॒द्वना॒न्यन्वो॑षधीरनु

(अलोप अनुवाकम्) – 1.7.13.1

43. वाव॑शाने अ॒न्वापो॑ अ॒जि॒हत॑ – 1.7.13.1

वाव॑शाने इति । अनु॑ । आपः॑ । = (आपो॑ अनु॑ वाव॑शाने)

अनु॑ । आपः॑ । = (अन्वाप॑ आपो॑ अन्वन्वापः॑)

PS 11.5 -'a' of anu does not elide (alopam) after ApO (ApaH)

1.7.13.1(14)– वाव॑शाने । अनु॑ । आपः॑ ।

वाव॑शाने अ॒न्वनु॑ वाव॑शाने वाव॑शाने अ॒न्वाप॑ आपो॑ अनु॑ वाव॑शाने
वाव॑शाने अ॒न्वापः॑ ।

1.7.13.1(15)– अनु॑ । आपः॑ । अ॒जि॒हत॑ ।

अ॒न्वाप॑ आपो॑ अ॒न्वन्वापो॑ अ॒जि॒हता॑ जि॒हतापो॑ अ॒न्वन्वापो॑ अ॒जि॒हत॑ ।

44. इ॒न्द्रा॒णीमा॒सु॑ ना॒रिषु॑ – (कम्पम्) – 1.7.13.1

1.7.13.1(39)– इ॒न्द्रा॒णीम् । आ॒सु । ना॒रिषु॑ ।

इ॒न्द्रा॒णी मा॒स्वा(१)स्वि॑न्द्रा॒णी मि॑न्द्रा॒णी मा॒सु॑ ना॒रिषु॑ ना॒रिष्वा॑
स्वि॑न्द्रा॒णी मि॑न्द्रा॒णी मा॒सु॑ ना॒रिषु॑ ।

45. आ ते मह इन्द्रोत्युग्र समन्यवः – (कम्पम्) - 1.7.13.2

1.7.13.2(39)– ऊती । उग्र । समन्यवः ।

ऊत्युग्रो॥१॥त्युग्र समन्यवः समन्यव उग्रो॥१॥त्युग्र समन्यवः ।

46. मनो विष्वद्वियग् वि चारीत् ॥

मा नो मर्दधीरा भरा दद्धि तन्नः प्र दाशुषे – 1.7.13.3

तत् । नः । प्र । = (प्र प्र णः)

47. इन्द्रमा हविषा वयं । उभा हि हस्ता वसुना – 1.7.13.4

48. द्वेषः सनुतर्युयोतु ॥ – 1.7.13.5

द्वेषः । सनुतः । = (सनुतर् द्वेषः) [PS 8.8 - sanutaH visargam = r]

49. प्रोष्वस्मै पुरोरथमिन्द्राय शूषमर्चत ।

अभीके चिदु लोककृथ् सङ्गे समथ्सु – 1.7.13.5

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

50. पाकयज्ञं वा अन्वाहिताग्नेः – 1.7.1.1

51. यजतेऽप्यन्यं यजमानं – 1.7.1.2

52. मात्रे वथ्समुपावसृजति – 1.7.1.3

53. कामयेत पशुमान्थ् स्यादिति प्रतीचीं – 1.7.1.4

54. सञ्श्रवा ह सौवर्चनसः - 1.7.2.1

55. अस्यै शरीरं गां वाव – 1.7.2.2

56. उ॒पा॒ह्वा॒था इति॑ हो॒वाच॑ – 1.7.2.3
57. इ॒यं वै प्र॒जाः परा॑भवन्तीः – 1.7.2.4
58. ध्रु॒वां वै रिच्य॑मानां – 1.7.5.1
59. अ॒गन्म॑ सु॒वः सु॒वर॑गन्मेत्याह – 1.7.6.1
60. अ॒न्तर॑मृतम॒प्सु भेष॑जम् – 1.7.7.2
61. अमी॑वाः ॥ ए॒ष स्य॑ वा॒जी – 1.7.8.3
62. अ॒ग्निरे॑काक्षरेण॒ वाच॑म् – 1.7.11.1
63. अ॒न्वह॑ मा॒सा अ॒न्विद्व॑नानि – 1.7.13.1

=====

--- प्रथम काण्डे सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ---

1.8 प्रथमकाण्डे अष्टमः प्रश्नः - (राजसूयः)

Section 1 - General panchaati

1. मुञ्चे॒म-म॒ह॒सः॒ स्वाहा॒ नमः॒ - 1.8.1.1

2. मो॒ षू॒ ण॒ इन्द्र॑ पृ॒थ्सु॑ दे॒वास्तु॑ स्म॒ ते शु॒ष्मिन्न॒वया॑ -
(त्रि क्रमम्) - 1.8.3.1

3. यच्छू॒द्रे॑ य॒दर्य॑ ए॒नश्च॑कृ॒म - (कम्पम्) - 1.8.3.1

1.8.3.1(44)- शू॒द्रे॑ । यत् । अ॒र्ये॑ ।

शू॒द्रे॑ यद् यच्छू॒द्रे॑ शू॒द्रे॑ य॒दर्ये॑(१) ऽर्ये॑ यच्छू॒द्रे॑ शू॒द्रे॑ य॒दर्ये॑ ।

4. व॒स्नेव॑ वि॒ क्री॑णावहा॒ इष॑म् - 1.8.4.1

5. दे॒हि मे॒ ददा॑मि॒ ते नि॒ मे धे॑हि॒ नि ते॑ - 1.8.4.1

6. पि॒तृभ्यो॑ ब॒र्हिष॑द्भ्यो॒ धानाः॑ - 1.8.5.1

7. योजा॑ न्विन्द्र॒ ते ह॑री ॥

अक्ष॑न्नमी॒मद॑न्त॒ ह्यव॑ प्रि॒याः - 1.8.5.1

8. अस्तो॑षत॒ स्वभा॑नवो॒ विप्राः॑ - 1.8.5.1 & 1.8.5.2

9. सु॒विद॑न्ना॒ अपी॑त॒ यमे॒न ये॑ - 1.8.5.2

10. मनो॑ न्वा हु॒वाम॑हे - 1.8.5.2

11. मे॒ष्या॑ अ॒वाबं॑ रु॒द्रम॑दि॒मह्य॑व॒ देवं॑ - 1.8.6.2

12. प॒रो मू॑जव॒तोऽती॑ह्य॒ वत॑तधन्वा - 1.8.6.2

13. धे॒नु॒र्दक्षि॑णानैर्ऋ॒तं च॒रुं – 1.8.9.1

14. ए॒का॒द॒श॒क॒पा॒लं प्र॒ति निः – (निर् णिष्प्रति) - 1.8.9.2

15. क॒र्णा॒श्चा॒कर्णा॑श्च॒ तण्डु॑लान् – 1.8.9.3
(तण्डु॑लान् तण्डु॒लाश्च)

16. दे॒व॒सु॒वः स्थ॑ त इ॒म॒मा॒मुष्या॑यणम् – 1.8.10.2

17. मि॒त्र ए॒वै-र॒रा॒ति-म॒तारी॑द॒सूषु॑दन्त॒ यज्ञि॑या ऋ॒तेन॑
व्यु॒ त्रि॒तो ज॒रि॒माणं॑ न आ॒नङ् – 1.8.10.2

नः । आ॒नङ् । = (आ॒न॒णो॒नः)

(First letter followed by nasal becomes the nasal of its class – ‘T’ becomes N and the following naH becomes NaH(No))

1.8.10.2(65)- नः । आ॒नङ् । वि॒ष्णोः॑ ।

न आ॒न डा॒न॒ण् णो॑ न आ॒नङ् वि॒ष्णो॑र् वि॒ष्णो॑ रा॒न॒ण् णो॑ न आ॒नङ्
वि॒ष्णोः॑ ।

18. अ॒र्थे॒तः स्था॑ऽपां पति॒रसि॑ – (पतिष्पतिः) - 1.8.11.1

19. ऊ॒र्ज ए॒ता अ॒निभृ॑ष्टा अ॒प॒स्यु॒वः – 1.8.12.1

20. अ॒वि॒न्नो ज्य॑म॒सावा॑मुष्या॒यणो॑ऽस्यां – 1.8.12.2

21. वि॒ङ् द्र॒विण॑मु॒दीची॑मा॒तिष्ठा॑नु॒ष्टुप् त्वा – 1.8.13.1

22. ई॒दृङ् चा॒न्या॒दृङ् चै॒ता॒दृङ् च – 1.8.13.2

23. क्ष॒त्राणां॑ क्ष॒त्रप॑ति॒रस्य॑ति दि॒व॒स्पाहि॑ – 1.8.14.2

24. हि॒सि॒षं॑ मा॒ मां॑ मा॒ता पृ॒थि॒वी हि॒सि॒दी॒य॒द॒स्या॒यु-र॒स्या॒यु॒र्मे॑
धे॒ह्यूर्ग॒स्यूर्जं॑ मे॒ धेहि॑ यु॒ङ्क्षि॒ व॒र्चो॑ऽसि॒ व॒र्चो॑ म॒यि धे॒ह्य॒ग्नये॑

- 1.8.15.1 & 1.8.15.2

25. ह॒सः॑ शु॒चि॒षद् वसु॑रन्तरि॒क्ष-स॒ञ्चो॒ता वे॒दि॒ष॒द॒ति॒थि
दु॒रो॒ण॒सत् । नृ॒षद् व॒र॒स॒दृ॒त॒सद् व्यो॑म॒स॒द॒ब्जा गो॒जा ऋ॒त॒जा
अ॒द्रि॒जा ऋ॒तं बृ॒हत् ॥ - 1.8.15.2

26. स्यो॒ना॒मा सी॒द सु॒ष॒दा॒मा - 1.8.16.1

27. प॒स्त्या॒स्वा सा॒म्रा॒ज्या॒य - 1.8.16.1

28. दि॒शो॒ऽभ्य॒य॒ राजा॑ऽभू॒त् सु॒र॒लो॒काँ(४) सु॒म॒ङ्ग॒लाँ(४)
स॒त्य॒रा॒जा(३)न् । (क॒म्प॒म्) - 1.8.16.2

1.8.16.2(25)- अ॒भि॒ । अ॒य॒म् । रा॒जा॑ । (GS1.8-28)

अ॒भ्य॒य॒ म॒य॒ म॒भ्या(१)॒भ्य॒य॒(ग्म्) रा॒जा॑ रा॒जा॑ ऽय॒ म॒भ्या(१)॒भ्य॒य॒(ग्म्)
रा॒जा॑ ।

29. प्र॒त्य॒ङ् ख॒सो॒मो अ॒ति॒द्रु॒तः ।-(अ॒ति॒द्रु॒तो अ॒ति॒द्रु॒तः) -1.8.21.1

[PS 11.17 - 'a' of atidrutaH does not elide]

1.8.21.1(32)- प्र॒त्य॒ङ् । सो॒मः॑ । अ॒ति॒द्रु॒तः ॥

प्र॒त्य॒ङ् ख॒सो॒मः॑ सो॒मः॑ प्र॒त्य॒ङ् प्र॒त्य॒ङ् ख॒सो॒मो अ॒ति॒द्रु॒तो अ॒ति॒द्रु॒तः
सो॒मः॑ प्र॒त्य॒ङ् प्र॒त्य॒ङ् ख॒सो॒मो अ॒ति॒द्रु॒तः ।

30. कु॒वि॒द॒ङ्ग॒ य॒व॒म॒न्तो॒ य॒वं॒ चि॒द्य॒था॒ दा॒न्त्य॒नु॒पूर्वं॑ वि॒यू॒य॑ ।

इ॒हे॒है॒षां॑ कृ॒णु॒त॒ भो॒ज॒ना॒नि॒ – 1.8.21.1

31. अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ म॒हि॒ तत् – (अ॒लो॒प॒ अ॒नु॒वा॒क॒म्) - 1.8.22.1

32. वि॒धेम॒ न॒म॒सा॒ ह॒वि॒र्भिः॑ । (ह॒र्वि॒भिर्, ह॒र्वि॒भिः) - 1.8.22.2

33. बृ॒ह॒स्प॒ते॒ अ॒ति॒ य॒द॒र्यो॑ अ॒र्हा॒त् – 1.8.22.2

34. दे॒वा॒नां॑ य॒ इ॒न्म॒नो॒ य॒ज॒मा॒न॒ इ॒य॒क्ष॒त्य॒भी॒द॒य॒ज्व॒नो॒ भु॒वत् ॥ – 1.8.22.4 – **lopam**

1.8.22.4(13)– इ॒त् । अ॒य॒ज्व॒नः॑ । भु॒वत् ॥

इ॒द॒य॒ज्व॒नो॒ ऽय॒ज्व॒न॒ इ॒दि॒ द॒य॒ज्व॒नो॒ भु॒वद् भु॒व॒ द॒य॒ज्व॒न॒ इ॒दि॒
द॒य॒ज्व॒नो॒ भु॒वत् ।

35. उ॒त॒ त्य॒दा॒श्च॒श्चि॒यं॑ ॥ न॒कि॒ष्टं॑ क॒र्म॒णा॒ न॒श॒न्न॒ प्र॒ यो॒षत् – 1.8.22.4

न । प्र । = (प्र प्र ण न प्र)

36. वि॒षू॒ची॒म॒मी॒वा॒ या॒ नो॒ ग॒य॒-मा॒वि॒वेश॑ । – 1.8.22.5

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

37. अ॒र्धे॒तः॑ स्था॒ऽपां॑ पतिः - 1.8.11.1

38. शू॒रो॑ वा पृ॒द्व॒त्सु॑ का॒सु॑ चि॒त् । - 1.8.22.4

=====

== प्रथम काण्डे अष्टमः प्रश्नः समाप्तः==

Alopa PrasanaH

1.1 to 1.8 (Kaandam 1, full) - is not Alopa PraSnaM

Alopa Anuvakaah

1. उ॒भा वा॒मिन्द्रा॑ग्नी – TS 1.1.14.1 to TS 1.1.14.4
2. कृ॒णु॒ष्व पा॒जः प्र॒सि॒ति॒न्न – TS 1.2.14.1 to TS 1.2.14.7
3. त्व॒मग्ने॑ रु॒द्रो अ॒सुरो॑ – TS 1.3.14.1 to TS 1.3.14.8
4. ई॒यु॒ष्टे ये॑ पू॒र्व॒तरा॑मपश्यन् – TS 1.4.33.1 to TS 1.4.33.1 (1 panchaati)
5. धा॒ता रा॒तिः स॒वि॒ते॒दं – TS 1.4.44.1 to TS 1.4.44.3
6. य॒स्त्वा ह॒दा की॒रि॒णा – TS 1.4.46.1 to TS 1.4.46.3
7. उ॒प॒प्र॒य॒न्तो॑ अ॒ध्व॒रं म॒न्त्रं – TS 1.5.5.1 to TS 1.5.5.4
8. वै॒श्वान॑रो न ऊ॒त्याऽऽ प्र॑ यातु – TS 1.5.11.1 to TS 1.5.11.1
9. इन्द्रं॑ वो॒ विश्व॑तस्परि ह॒वाम॑हे – TS 1.6.12.1 to TS 1.6.12.6
10. दे॒व स॒वि॒तः प्र॑ सु॒व – TS 1.7.7.1 to TS 1.7.7.2
11. दे॒वस्या॒हं स॒वि॒तुः प्र॑स॒वे – TS 1.7.8.1 to TS 1.7.8.4
12. क्ष॒त्र॒स्यो॒ल्ब॒मसि॑ क्ष॒त्र॒स्य॒ यो॒नि॒रसि॑ – TS 1.7.9.1 to TS 1.7.9.2
13. वा॒ज॒स्ये॒मं प्र॑स॒वः सु॒षु॒वे – TS 1.7.10.1 to TS 1.7.10.3
14. अ॒ग्नि॒रे॒का॒क्ष॒रेण॑ वा॒चमु॒द॒ज॒य॒द॒श्वि॒नौ – TS 1.7.11.1 to TS 1.7.11.2

15. उप॒याम॑गृ॒हीतो॑ऽसि नृ॒षदं॑ – TS 1.7.12.1 to TS 1.7.12.2

16. अ॒न्वह॑ मा॒सा – TS 1.7.13.1 to TS 1.7.13.5

17. अ॒ग्ना॑वि॒ष्णू॑ म॒हि त॒द्वां॑ – TS 1.8.22.1 to TS 1.8.22.5

Punarukta alope Vaakyaani

आयु॑र् य॒ञ्जे॑न, वा॒जश्च॑, प्रा॒णम् म॑, आ॒यु॑रेव च ।

प॒वस्व॑, व्र॒तपाः॑, सू॒र्ये॑ प॒रोऽग्न॑ आ॒दयः॑ पु॒नः ।

येना॑ग्ने, ऽस्मि॒न्त् स॒धस्थे॑, च वा॒ज्यध्व॑न॒त्वेनै॑क्यतः ।

(व्यासशिक्षा) (6.4 & 6.5)

1. आयु॑र्य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ प्रा॒णो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पता॑-म॒पानो॑ य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑
(TS 1.7.9.1 & 9.2) & (TS 4.7.10.2)

[क॒ल्पता॑म् । अ॒पानः॑ । (alopam)]

(कल्पतामपानो अपानः कल्पतां कल्पतामपानः)

2. वा॒जश्च॑ प्र॒सव॑श्चा॒पिज॑श्च – (TS 1.7.9.1) (TS 4.7.11.2)

[च॑ । अ॒पिजः॑ । (alopam)] = (आपिजो अपिजश्चापिजः)

3. आ॒यु॒र्दा॑ अ॒ग्ने॑ ह॒विषो॑ – TS 1.3.14.4, TS 3.3.8.1

[आ॒यु॒र्दाः॑ । अ॒ग्ने॑ । (alopam)] = (आयुर्दा अग्ने अग्न आयुर्दा आयुर्दा अग्ने)

4. अ॒ग्ने॑ प॒वस्व॑ स्व॒पा अ॒स्मे॑ व॒र्चः॑ – TS 1.3.14.8, TS 1.5.5.2, TS 1.6.6.2

[अ॒स्मे॑ । व॒र्चः॑ । (alopam)] = (अस्मे वर्चो वर्चो अस्मे अस्मे वर्चः)

5. त्वम॑ग्ने व्र॒तपा॑ अ॒सि दे॒व – TS 1.1.14.4, TS 1.2.3.1, TS 6.1.4.6-
(only this part)

[त्वम् । अग्ने । (alopam)] = (त्वमग्ने अग्ने त्वं त्वमग्ने)

---

6. द॒धि॒क्राव्.॑ण्णो॑ अ॒कारि॑षं जि॒ष्णो॑रश्व॒स्य वा॒जिनः॑ ॥

सु॒रभि॑नो मु॒खा क॑रत् प्र॒ण आ॒यू॒षि ता॑रिषत् ॥

- TS 1.5.11.4, TS 7.4.19.4

9th padam अश्व॒स्य । वा॒जिनः॑ ॥ (alopam)

अश्व॒स्य वा॒जिनो॑ वा॒जिनो॑ अश्व॒स्याश्व॒स्य वा॒जिनः॑ ।

Punaruhta lopa Vaakyaani

पुनरुक्तं यतः पञ्च पदमित्युत्तरं च वा ॥

पूर्ववद् भवति ज्ञेयं सर्वत्रापि विचक्षणैः ॥ ४२ ॥

ऋक्षु ब्राह्मण वाक्येषु हि अलं द्वित्रिपदादिकं ॥ ७० ॥

(jata maniH)

परित्वा, पुनरूर्जा ज्यं नोऽस्यराती ज्योपि च ।

सप्तते ऽपो अनुत्वग्नेत्वं गोमांश्चाथि रोचने ।

चित्रं च भवतं द्रप्सः सहस्व पुनरैक्यतः ॥ ७२ ॥

(vyasa siksha)

1. परि॑ त्वा॒ग्ने॑ पु॒रं॑ व॒यं॑ वि॒प्र॑ सह॒स्य॑ धी॒महि॑ ।

धृ॒ष॒द्व॒र्णं॑ दि॒वे॒दि॒वे॑ भे॒त्तारं॑ भ॒ङ्गु॒रा॒वतः॑ ॥ TS 1.5.6.4, 4.1.2.5

[त्वा॒ । अ॒ग्ने॑ ।] = (त्वा॒ ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ त्वा॒ त्वा॒ ऽग्ने॑) = [(lopam)]

2. पु॒न॒रूर्जा॑ नि॒ वर्त॑स्व पु॒न॒र॒ग्न॑ इ॒षा॒ऽऽ*यु॒षा॑ । पु॒न॒र्नः॑ पा॒हि॒ वि॒श्व॒तः॑ ॥ स॒ह

र॒य्या॑ नि॒ वर्त॑स्वाग्ने॒ पि॒न्व॑स्व धा॒रया॑ ।

वि॒श्व॒फ॒स्नि॒या॑ वि॒श्व॒त॒स्परि॑ ॥ TS 1.5.3.3, TS 4.2.1.3, 4.2.3.3,

TS 4.2.1.4

[पु॒नः॑ । अ॒ग्ने॑ ।] = (पु॒न॑ र॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ पु॒नः॑ पु॒न॑ र॒ग्ने॑) = (lopam)

3. अ॒यन्नो॑ अ॒ग्निर्व॑रिवः कृ॒णो॒त्वयं॑ मृ॒धः पु॒र ए॒तु प्र॑भि॒न्दन् ।
अ॒यञ् श॒त्रूञ्ज॑यतु॒ जर्ह॑षा॒णोऽयं॑ वा॒जं ज॑यतु॒ वाज॑सातौ ॥

TS 1.3.4.1 , TS 1.4.46.3 = (lopam)

अ॒ग्निः । व॑रिवः । = (अ॒ग्निर् व॑रिवो व॑रिवो ऽग्नि॑र॒ग्निर् व॑रिवः)

4. निर्भ॑क्तः स यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः क्र॒मोऽस्य॑राती॒यतो॑ ह॒न्ता

TS 1.6.5.2, TS 4.2.1.1 = (lopam)

अ॒सि । अ॒राती॒यतः । = (अ॒स्य॑राती॒यतो॑ ऽराती॒यतो॑ ऽस्या॑स्य॒राती॒यः)

5. स॒प्त ते॑ अ॒ग्ने स॒मिधः॑ स॒प्त जि॒ह्वा—TS 1.5.2.4, TS 1.5.3.2, TS 4.6.5.5
(अ॒ग्ने स॒मिधः॑ स॒मिधो॑ ऽग्ने॒ ऽग्ने॑ स॒मिधः॑) = (lopam)

6. अ॒पो अ॒न्वचा॑रि॒षञ् र॒सेन॑ स॒मसृ॑क्ष्महि ।
प॒यस्वाञ् अ॒ग्न आ॑ ऽग॒मं तं॑ मा॒ सञ् सृ॑ज॒ वर्च॑सा ॥

TS 1.4.45.3, TS 1.4.46.2

अ॒पः । अ॒नु = (अ॒पो अ॒न्वन्व॑पो ऽपो॑ अ॒नु) = (lopam)

7. अ॒ग्ने त्वं॑ नो॒ अ॒न्तमः॑ । उ॒त त्रा॑ता शि॒वो भ॑व व॒रूत्थ्यः॑ ॥
तं त्वा॑ शोचि॒ष्ठ दी॑दिवः । सु॒म्नाय॑ नू॒नमी॑महे स॒खिभ्यः॑ ॥
व॒सुर॑ग्नि॒ र्वसु॑श्रवाः । अ॒च्छा न॑क्षि॒ द्युम॑त्त॒मो र॒यिं दाः॑ ॥

TS 1.5.6.2 & 3, TS 4.4.4.8

नः । अ॒न्तमः॑ = (नो॑ अ॒न्तमो॑ ऽन्त॒मो नो॑ नो॒ अ॒न्तमः॑) = (lopam)

8. गोमा॑ अग्ने॑ऽविमा॑ अश्वी॑ यज्ञो॑ नृव॑त्सखा॑ सद॑मिदप्र॑मृष्यः ।
इडा॑वा॑ एषो॑ असुर॑ प्रजा॑वान् दी॒र्घो॑ रयिः॑ पृथु॑बुद्धनः॑ स॒भावान् ॥

TS 1.6.6.4, TS 3.1.11.1

गो॒मा॑न् । अग्ने॑ । = (गो॒मा॑(ग्म्) अग्ने॑ ऽग्ने गो॒मा॑न् गो॒मा॑(ग्म्) अग्ने॑) = (lopam)

9. चि॒त्रं दे॒वाना॑मु॒दगा॑दनी॒कं चक्षु॑ मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑ऽग्नेः ।
आ॒ऽप्रा द्या॑वापृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्ष॒ सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॑श्च ॥

TS 1.4.43.1, TS 2.4.14.4

अ॒न्तरि॑क्षम् । सूर्यः॑ । = (अ॒न्तरि॑क्ष(ग्म्) सूर्यः॑ सूर्यो॑ ऽन्तरि॑क्ष म॒न्तरि॑क्ष(ग्म्) सूर्यः॑ ।) = (lopam)

10. भव॑तं नः॑ सम॒नसौ॑ समो॒कसा॑वरेपसौ॑ । मा य॒ज्ञं हि॑ऽसिष्टं॑
मा य॒ज्ञप॑तिं जा॒तवे॑दसौ॒ शिवौ॑ भव॑तमद्य॒ नः ॥

TS 1.3.7.1 & 2, TS 4.2.5.1 & 2

अद्य॑ । नः॑ = (अद्य॑ नो॑ नो॑ ऽद्याद्य॑ नः॑) = (lopam)

11. सह॑मानमसि॒ सह॑स्वारातीः॒ सह॑स्वाराती॒यतः॑ सह॑स्व पृ॒तनाः॑

TS 1.6.1.1, 4.2.9.2

सह॑स्व । अ॒राती॑यतः॑ । = (सह॑स्वा राती॒यतो॑ ऽराती॒यतः॑ सह॑स्व सह॑स्वा राती॒यतः॑ ।) = (lopam)

Lopam and Alopam for same word

त्रिपद प्रभृतिन्यायो लोप-अलोपेषु विद्यते ॥

तत्र स्थमन्य युक्तं चेत् पूर्वधर्मो न विद्यते ॥

आक्रम्याद्ध्वनो, भवति अग्रे, पावको ऽर्पयति, इति च ॥

विषयो ऽङ्गिर इति एव क्रम्येत्यादि च लुप्यते ॥

जटा मणि – 75

आगत्य वाज्यध्वन आक्रम्य वाजिन्यृथिवीमित्याह ॥

[None for this Kaandam]

Dvi padam

सुवः सुवः	1.6.6.1
सुवः सुवः	1.7.6.1
रोहाव रोहाव	1.7.9.1

Tri kramam

1. मा आ स्थात्	1.1.2.2
2. प्रियथा आ विसत	1.3.8.1
3. तम् । पूषा । आ अधत्त ।	1.5.1.2
4. कृत्वा आ धत्ते	1.5.4.1
5. उत्था आ प्र	1.5.11.1
6. मा आ वृक्षि	1.7.6.1
7. मो सु नः	1.8.3.1

=====

== घनसन्धिः – प्रथम काण्डः समाप्तः ==